Magisteruppsats

Magisterprogrammet Revisor och Bank 60 hp

Mer än 10 år med frivillig revision

-En studie om bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag

Självständigt uppsatsarbete inom företagsekonomi 15 hp

Halmstad, 2021-06-09

Amanda Lagerberg Wilhelmsson, Adriana Morar

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Förord

Vi vill ta tillfället i akt och rikta ett stort Tack till alla som har stöttat oss i vårt arbete. Först och främst vill vi tacka våra respondenter som har ställt upp på intervjuer. Utan Ert bidrag med kunskap hade denna studie inte varit möjlig. Vi vill tacka vår handledare Kjell Johansson, jur. dr. och universitetslektor i redovisningsrätt som har guidat oss med goda råd och gett oss värdefull vägledning vid förfarandet av uppsatsen. Vi vill även rikta vår uppskattning till våra opponenter som bidragit med värdefulla synpunkter under arbetets gång.

Ett stort tack till Er alla!

Halmstad, 2021-06-09

Adriana Morar Amanda Lagerberg Wilhelmsson

Sammanfattning

Reformen om avskaffandet av revisionsplikten trädde i kraft den 1: a november 2010. Reformen ger de mindre aktiebolagen möjlighet att själva avgöra vilka redovisning- och revisionstjänster de ska köpa. Beslutet var i samklang med det Europeiska rådet rekommendation av att minska dem administrativa kostnaderna för de mindre aktiebolag för att stimulera Europas ekonomi. Cirka 70 procent av de mindre aktiebolag som var aktiva på marknaden, när beslutet fattades, omfattades av reformen. De negativa effekter som reformen medför var svåra att kvantifiera. Beröra myndigheter har granskat vilken påverkan frivillig revision har för det svenska samhället.[1] Försämrat kvalitet av företagets finansiella rapporter bedömdes vara en av reformen oönskad effekt. Kreditgivaren är ett av revisionen främsta intressent. Bankerna behöver kvalitetssäkrad finansiell information och använder företagets finansiella rapporter som underlag vid beslutsfattning. Studiens forskningsfrågor har sin utgångspunkt i denna bakgrund och lyder följande: *Hur har bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag förändrats efter avskaffandet av revisionsplikten? Hur har frivillig revision påverkat bankernas värdering av hårda och mjuka faktorer vid kreditbedömningsprocessen?*

Studiens vetenskapliga ansats är deduktion. Empiriska data samlades in genom intervjuer med tio respondenter på fem olika banker i södra Sverige. Mönster i respondenternas svar samt samband mellan teoretisk referensram och empiri ligger till grund för studiens analys.

Den *slutsats* som dras är att avskaffandet av revisionsplikten medför inga ändringar i bankernas bedömning av en kreditpropå. Företagets finansiella rapporter håller, trots avskaffandet av revisionsplikten, ett högre kvalitet. Redovisningskonsulterna har tagit över en del av det arbete revisorn gjort tidigare och deras insats bedöms ha en oerhört viktig roll för ett mindre aktiebolag. Vid kreditbedömningsprocessen spelar både de hårda och mjuka faktorer en betydande roll. Vid kreditbedömning görs en samlad bedömning och både hård och mjuk information analyseras i processen.

Nyckelord: Avskaffandet av revisionsplikten, mindre aktiebolag, kreditbedömningsprocessen, finansiella rapporter, hård information, mjuk information

[1] Riksrevisionens rapport, 2017:35; Ekobrottsmyndigheten, 2016.

Förkortningar

EBM	Ekobrottsmyndigheten
FAR	Förening för auktoriserade revisorer
RiR	Riksrevision
SFS	Lag (2002:297) om bank och finansrörelse
SOU	Statens offentliga utredningar
UC	Upplysningscentralen

Definitioner

Ekobrottsmyndigheten	En specialistmyndighet inom åklagarväsendet. EBM bekämpar ekobrott i Sverige och har även ett samordnande ansvar vad gäller andra myndigheters insatser på området. EBM arbetar för att minska ekobrottsligheten och öka människors trygghet och är också ett kunskapscentrum kring ekonomisk brottslighet
FAR	En branschorganisation inom redovisning, revision och rådgivning, och är ett av Sveriges största privata utbildningsföretag inom ekonomiområdet. FAR ger näringsliv och samhälle tydliga spelregler, rätt kompetens och tillförlitlig information. FAR har även den ledande tjänsten för digital tillgång till regler och handledning inom ekonomiområdet
Mindre aktiebolag i Sverige	Aktiebolag som inte överstiger mer än ett av följande tre gränsvärden: ● 3 miljoner kronor i nettoomsättning ● 1,5 miljoner kronor i balansomslutning ● 3 anställda
Regeringen	Styr Sverige och är drivande i arbetet med att förändra våra lagar, och kan på så sätt påverka samhällsutvecklingen i stort. Regeringen styr riket, exempelvis genom att lägga fram lagförslag (propositioner) till riksdagen, verkställa riksdagens beslut, företräda Sverige i EU eller ingå avtal med andra stater
Riksdagen	Den högsta beslutande församlingen i Sverige. Till riksdagens uppgifter hör att besluta om lagar och om statens budget. Riksdagen kontrollerar också hur regeringen sköter sitt arbete
Riksrevisionen	En oberoende myndighet under Riksdagen med uppdrag att granska myndigheternas redovisning och den statliga verksamhetens effektivitet
Skatteverket	En förvaltningsmyndighet vars huvuduppgifter är att ta in skatter, sköta folkbokföring, äktenskapsregistret och fastighetstaxering, registrera boupptecknin gar och vara borgenär åt staten. Skatteverket lyder under regeringen men är en fristående myndighet. Därför kan inte regeringen påverka enskilda människors eller företagsskattefrågor

Innehållsförteckning

1 Inledning 1

1.1 Bakgrund 1

1.2 Problemdiskussion 3

1.3 Forskningsgap 5

1.4 Forskningsfrågor 6

1.5 Syfte 6

1.6 Avgränsningar 6

1.7 Uppsatsens disposition 6

2 Teoretisk referensram 7

2.1 Intressentteori och intressentmodellen 7

2.1.1 Ägaren 7

2.1.2 Finansiärer 8

2.1.3 Samhället 8

2.2 Institutionell teori 8

2.3 Informationsinsamling 10

2.3.1 Hård information 10

2.3.2 Mjuk information 11

2.4 Kreditgivningsprocessen 11

2.4.1 Transaktionsbaserad kreditgivning 12

2.4.2. Relationsbaserad kreditgivning 13

2.5 Kassaflödesanalys 13

2.6 5-C modellen 14

2.6.1 Karaktär 15

2.6.2 Betalningsförmåga 15

2.6.3 Kapital 16

2.6.4 Marknaden 16

2.6.5 Säkerhet 16

2.7 Revisionens betydelse 17

2.7.1 Revisionens betydelse för kreditgivaren 17

2.7.2. Revisionens betydelse för ökad trovärdighet 18

2.8 Avskaffandet av revisionsplikten 19

3 Metod 20

3.1 Forskningsansats 20

3.2 Kvalitativ metod 20

3.3 Litteraturgenomgång 21

3.4 Datainsamling 22

3.5 Operationalisering 23

3.6 Val av respondenter 23

3.7 Genomförandet av intervjuer 24

3.8 Bearbetning och tolkning av data 25
3.9 Kvalitetssäkring 26
4 Empiri ***28***
4.1 Bank 1 Respondent 1 (R1 Bank 1) 28
4.2 Bank 1 Respondent 2 (R2 Bank 1) 29
4.3 Bank 2 Respondent 1 (R1 Bank 2) 31
4.4 Bank 2 Respondent 2 (R2 Bank 2) 32
4.5 Bank 3 Respondent 1 (R1 Bank 3) 34
4.6 Bank 3 Respondent 2 (R2 Bank 3) 36
4.7 Bank 4 Respondent 1 (R1 Bank 4) 37
4.8 Bank 4 Respondent 2 (R2 Bank 4) 39
4.9 Bank 5 Respondent 1 (R1 Bank 5) 41
4.10 Bank 5 Respondent 2 (R2 Bank 5) 42
5 Analys ***45***
5.1 Kreditgivningsprocessen 45
5.2 Informationsinsamling 46
5.3 Hård information 46
5.3.1 Kassaflödesanalys 48
5.4 Mjuk information 48
5.4.1 Kundrelationen 50
5.5 Revisionens betydelse 50
5.6 Avskaffandet av revisionsplikten 52
6 Slutsatser ***53***
6.1 Frivillig revision 53
6.2 Kreditbedömningsprocessen 53
6.3 Avskaffandet av revisionsplikten 54
6.4 Studiens bidrag samt vidare forskning 55
Källförteckning ***57***
Bilaga 1-Intervjuguide ***63***
Bilaga 2 Operationalisering ***64***

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Regeln om revision infördes för första gången i svensk rätt i slutet av 1800-talet genom 1895 års lag om aktiebolag. Revisorns uppgift är att granska företagets årsredovisning och säkerställa att aktiebolagets ledning inte fattar beslut som avviker från rådande regelverk (Riksrevisionens rapport, [RiR] 2017:35, s. 10). I lagen specificeras inga krav på revisorns oberoende eller utbildning. Revisorsföreningen grundades 1899 och dess medlemmar bestod av personer som utför revision som en bisyssla vid sidan om en annan verksamhet och saknar yrkesutbildning i revision. Ny aktiebolagslag utvidgas 1910 och i samband med detta införs hårdare krav på revisorsprofessionen. Företagets anställda eller styrelseledamöter kan inte utses till revisor i företag samtidigt som revisor får i uppgift att inventera även företagets kassa och andra tillgångar. Det fanns fortfarande inga krav på auktoriserad revisor och i början av 1930 var knappt 8 procent av revisorerna i de stora aktiebolagen i Sverige auktoriserade revisorer (Öhman och Wallerstedt, 2012, ss. 241–247).

Lagen om att alla nystartade aktiebolag ska ha en auktoriserad revisor trädde i kraft den 1: a januari 1983 och i samband med det fick revisorn en mer aktiv roll i kampen mot skattebrott (SOU 2008:32, s.74). Företagets finansiella rapport används av olika intressenter vid beslutsfattning. Genom revision ökar trovärdigheten som bolagets externa intressenter har för företaget. Det är viktigt att dessa intressenter uppfattar revisorn som oberoende, objektiv samt mycket skicklig inom yrket (Porter, Simon och Hatherly, 2014, ss. 33–67).

Även om revision är nödvändig för att tillgodose finansiärernas kontrollbehov är revisionsarvode en väsentlig kostnad, speciellt för ett mindre aktiebolag (Norberg och Bildstein-Hagberg, 2016, s. 1). Alla aktiebolag oavsett storlek tillämpar i stort sett samma revisionsstandarder. Dessa standarder grundas på de internationella standarderna och riktar sig främst till stora företag. När dessa standarder tillämpas i mindre aktiebolag blir revisionen omfattande och revisionskostnader stora (Balans, 2005). Revisionskravet kan försvåra för företagare att starta och driva företag då den fasta årliga kostnaden är en stor börda för ett mindre aktiebolag (Norberg och Bildstein-Hagberg, 2016 s. 1). Diskussioner om att Sverige ska avskaffa revisionskravet för mindre aktiebolag inleddes under 1990-talet. I början bedömde regeringen att avskaffandet av revisionskravet skulle leda till ökad risk för ekonomisk brottslighet i bolagen. Regeringen däremot avgör under perioden 2006–2010 att den årliga kostnaden som revisionskravet medför är en alltför stor börda för ett mindre aktiebolag (RiR 2017:35, s. 11). Den 14:e april 2010 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen. I propositionen föreslås att små privata aktiebolag ska välja om bolaget ska ha en revisor eller inte. Lagen träder i kraft den 1: a november 2010 och innebär att små privata aktiebolag frivilligt kan välja de redovisning- och revisionstjänster som de behöver. Beslutet var i samklang med det Europeiska rådet rekommendation av att minska de administrativa bördorna för mindre aktiebolag för att stimulera Europas ekonomin (SOU 2008:32, s. 14). Vid den tidpunkten var Sverige det enda landet i EU som krävde revision i alla aktiebolag (Norberg och

Bildstein-Hagberg, 2016 s. 1). När lagen trädde i kraft blev revisionen frivillig för de aktiebolag som under två räkenskapsår inte överskred mer än ett av följande värden:

- Medelantal tre anställda
- 1,5 mkr i balansomslutning
- 3 mkr i nettoomsättning

Cirka 70 procent av det totala antalet aktiva aktiebolag berördes av reformen (RIR 2017:35, s. 11). För de mindre aktiebolag som inte längre omfattas av revisionsplikten innebär reformen en betydande administrativ förenkling. Trots detta väljer många små aktiebolag att inte avsäga sig revisionen. En av de viktigaste anledningarna till att mindre aktiebolag ändå väljer att anlita revisor är för redovisningens trovärdighet inför långivare. Genom att anlita en revisor kan aktiebolagets ledning även dra nyttan av minskade kapitalkostnader om kravet ställs av långivaren och andra finansiärer (Norberg och Bildstein-Hagberg, 2016 s. 2).

Sverige har ett bankorienterade finansiellt system där banken spelar en viktig roll i finansiering av företag (Bruns och Flecher, 2008, ss. 171–172). Bankerna har en betydande roll i landets ekonomi genom att tillföra kapital till näringslivet och främja landets ekonomiska tillväxt och innovation (Sanandaji, uå, s. 21). Upplåning från banker är den överlägset vanligaste källan till extern finansiering för småföretag i Sverige. Banklånen är viktigt ur både bankernas och företagens perspektiv. Bruns och Flecher, (2008, ss. 171–172) visar i deras studie att 85 procent av bankernas totala utlåning går till små och medelstora företag. Ett fungerande finansiellt system är en förutsättning för att ett företag effektivt ska kunna ta betalt och betala, investera och expandera på marknaden. Ett välfungerande finansiellt system är av betydelse för ett lands ekonomiska tillväxt och en förutsättning för framtida välfärd (Finansmarknadsrådet, 2006, s.3).

Reglerna om kreditgivningsverksamhet utformas i form av ramlag. Bankerna är skyldiga enligt lag att genomföra en bedömning av företagets framtida återbetalningsförmåga samt kräva betryggande säkerheter för att minska risken vid förlust om företagets framtida kreditvärdighet försämras (Svensson, 2003, ss. 23–24; SFS 2004:297). Vid kreditgivning följer bankerna rekommendationerna i Finansinspektionen föreskrifter men även god bank och kreditgivningssed. Utöver detta utformar bankerna egna mål, riktlinjer och rutiner för kreditvärdighetsbedömning. Kreditbedömningsbeslutet ska grundas på saklig och objektiv information och subjektiva omständigheter ska inte påverka kreditbedömarens beslut (Svensson, 2003, ss. 23–24).

Avskaffandet av revisionsplikten medför många positiva effekter för små aktiebolag. Förutom en kostnadsbesparing som reformen innebär, blir det även enklare att starta och driva företag i Sverige (Norberg och Bildstein-Hagberg, 2016, s.1). Genom att underlätta företagens administrativa börda frigörs resurser för att utveckla företagets kärnverksamhet och stärka företagets konkurrenskraft. På sikt skulle detta leda till ökad tillväxt och ökad sysselsättning. Införandet av reformen medför även oönskade effekter. Företagets finansiella rapporter bedöms vara av sämre kvalitet och idag finns det inga klara rutiner för hur sådana felaktigheter ska kunna undvikas. Detta är problematiskt eftersom flera olika intressenter använder företagets

finansiella rapporter som underlag vid beslutsfattning och de behöver kvalitetssäkra finansiell information (RIR 2017:35, ss. 6–12).

1.2 Problemdiskussion

Avskaffandet av revisionsplikten var en efterlängtad reform för de mindre aktiebolagen och dess främsta syfte var att minska bolagets administrativa börda och revisionskostnaderna. Aktiebolagen som omfattas av reformen fick välja att köpa in de revisions- och redovisningstjänster de själva anser nödvändiga. Reformen syftar också till att stärka aktiebolagens konkurrenskraft (RiR 2017:35, ss. 5–12). Skatteverket varnade i samband med att lagen trädde i kraft för att reformen kunde leda till skattebortfall och effekten uppskattades till cirka 1,3 miljarder kronor (Norberg och Bildstein-Hagberg, 2016, s. 3). För att motverka skattebortfall samt förebygga fel i bolagets redovisning blev det möjligt för Skatteverket att utföra mer omfattande kontroller, så kallad kontroll av dokumentation. Kontrollmöjligheten innebär att Skatteverket kan under löpande beskattningsår förelägga företag att lämna uppgifter eller handlingar som exempelvis räkenskaper eller anteckningar för granskning och kontroll. Skatteverkets uppgift blev även att stödja och vägleda nystartade aktiebolag samt säkerställa att bolagets redovisning motsvarar rådande krav inför kommande deklarationer. Den nya kontrollmöjligheten har visat sig vara ineffektiv för att motverka skattebortfall och antalet felaktigheter i företagets inlämnade deklarationer är stor. Implementering av reformen motiverades som nödvändig för de mindre aktiebolagens utveckling och tillväxt. RiR granskningsrapport från 2017 visar att företagen som valde bort revisionen minskade sina direkta och indirekta kostnader. RiR fastslår i sin granskningsrapport att de företag som avsagt sig revisor växte i långsammare takt i termer av nettoomsättning och anställda än företag som behållit revisor gjort under samma period (RiR 2017:35, ss. 11–31).

Som framgår av 1.1 är revisorns främsta uppgift att säkerställa att företagets olika intressenter fattar beslut som grundas på information som avspeglar företagets ställning och resultat. Duréndez Gómez-Guillamón (2003, ss. 555–556) visar i sin studie att revisionsberättelsen spelar en viktig roll vid kreditbedömning. Duréndez Gómez-Guillamón (2003, ss. 553–556) menar vidare att revisorns yttrande har stort inflytande vid kreditgivning samt vid bedömning av det belopp som ska investeras. Aktiebolagets trovärdighet ökar om en extern part har granskat dess finansiella rapporter och revisionsberättelsen anses vara en av den mest relevanta informationskällan när ett lån till ett företag beviljas. Vid kreditbedömning utvärderar banken företagets möjlighet att betala tillbaka skulden. Det är kassaflödet från den löpande verksamheten samt säkerheterna som är de främsta källorna till återbetalning. Företagets finansiella rapporter ligger till grund för bankens kreditbedömning. Det är viktigt att räkenskaperna är trovärdiga och innehåller rättvis information om företagets ställning och resultat. I sin beslutprocess utvärderar banken riktigheten i företagets finansiella rapporter samtidigt som resultatet av eventuella osäkerheter uppskattas. Revisors slutsatser rörande riktigheten i företagets finansiella rapporter är avgörande i kreditbeslutsprocessen (Libby, 1979, ss. 35–36).

Bankerna och andra kreditgivare drar stor nytta om företagets finansiella rapporter är reviderade av en oberoende tredje part och de har ett mycket positiv syn på lagstadgad revision. Det råder en allmän uppfattning bland kreditgivare om att företag som reviderar sina finansiella rapporter har bättre ordning i den löpande bokföringen, samtidigt som de finansiella rapporterna är tillförlitliga och är av högre kvalitet (Burén och Nyquist, 2005, ss. 37–38). Svensson (2003, s. 4) delar in kreditgivare i institutionella samt icke institutionella kreditgivare. Enligt denna fördelning tillhör banken institutionella kreditgivare. De institutionella kreditgivarens utlåningsverksamhet regleras i lagar och förordningar och omfattar både lång respektive kortsiktig kreditgivning. Institutionella kreditgivare lägger stor vikt vid inhämtning av information i samband med kreditbedömning. Bedömningsunderlagen som institutionella kreditgivare anser vara betydande vid kreditbedömningsprocessen är årsredovisningar, budgetar, prognoser samt kreditupplysningar. Mängden information som hämtas in avgörs utifrån varje företags specifika förutsättningar. De mindre aktiebolag samt bolag som är nyetablerade på marknaden är mer osäkra att bedöma och mängden information som hämtas in vid kreditbedömning är alltid omfattande (Balans, 2004; Svensson, 2003, ss. 94–100).

Relationen mellan ett företag och dess bank präglas av informationsasymmetrin på grund av att banken har begränsad kunskap om företagets verksamhet (Winborg och Landström, 2001 s. 237). Informationsasymmetrin gör att det blir svårt för bankerna att bedöma vilka företag som bör eller inte bör beviljas krediter och leder till risk för felallokering av resurser (Svensson och Ulvenblad, 1994, s. 2). Eftersom bankerna befinner sig i ett informationsunderläge kan de inte på ett tillfredsställande sätt bedöma vilka företag är mest riskfyllda. Detta kan leda till att bankerna gynnar de mest kända företag till nackdel för mindre kända företag (Svensson och Ulvenblad, 1994, ss. 2–3).

För att minska informationsasymmetrin vid kreditbedömning samlar banken in både hård- och mjuk information om företag och dess ägare. Vanligtvis registreras hård information i numeriska värden och inom finans består den av ett företags finansiella rapporter, historik över betalningar eller mängden av produktion (Liberty och Pettersen, 2019, ss. 2–3). Om företagets finansiella rapporter granskas av en tredje part ökar räkenskaperna trovärdighet och företaget kan dra nytta av lägre lånekostnader (Burén och Nyquist, 2005, s. 28). Ett annat sätt för långivaren att hantera informationsasymmetri är relationsbaserad utlåning. Relationsbaserad utlåning bygger på mjuk information och avser information som långivaren får tillgång till utöver hård informationen. Banken samlar in mjuk information om ett företag under den tiden företaget varit kund hos banken men det förutsätter inte att företaget aktivt lämnat ut informationen (Moro, Fink och Kautonen, 2014, s. 526). En långvarig relation mellan en bank och det låntagande företag innebär att banken har möjlighet till kontinuerlig insyn i företaget. Mjuk information samlas vanligtvis i text och avser åsikter, rykten, ekonomiska prognoser, uttalande om ledningens framtidsplaner men även marknadskommentarer (Liberty och Pettersen, 2019, s. 3). Genom att hålla sig välinformerad om det låntagande företaget minskar banken risken för kreditförluster (Svensson och Ulvenblad, 1994, s. 6).

Frivillig revision har gynnat aktiebolagsformen och antalet aktiebolag som har bildats efter reformen ökar. Reformen har medfört även oönskade effekter och nackdelarna med

avskaffandet av revisionsplikten bedöms större än fördelarna (RiR 2017:35, s. 6). Små aktiebolag står inför stora problem vad det gäller möjligheten att säkra långsiktig extern finansiering. Begränsad möjlighet till finansiering är ett stort hinder i bolagets tillväxt och utveckling (Winborg och Landström, 2001, s. 236). Företagande har genom tiden utvecklats i nära symbios med banksektorn. Bankerna finansierar företagets expansion samt stöttar företagaren med rådgivning under företagets tillväxt och utveckling. Banksektor har en stor betydelse för näringslivet och flera studier lyfter fram det faktum att det har blivit svårare för företagen att få banklån i Sverige jämfört med tidigare. Andelen småföretag som ansökt och beviljats banklån har minskat gradvis de senaste åren och hamnat på 22,9 procent år 2020 (Sanandaji, uå, ss. 21–27). Innan reformen trädde i kraft var bankerna och Skatteverket starkt för revisionsplikten. Reviderade räkenskaper är viktiga för bankernas kreditbeslut (Balans, 2005). Vid kreditbedömning gör finansiären en analys av företagets framtida betalningsförmåga och en säkerhetsbedömning. Bedömning av säkerheterna är viktig särskilt vid analys av små företag. Årsredovisningens tillförlitlighet vid kreditbedömning ökar om företagets finansiella rapporter granskas av en revisor som bedöms av kreditgivaren vara kompetent samt om revisionsbyrån är pålitlig (Balans, 2004).

1.3 Forskningsgap

Även om avskaffandet av revisionsplikten för mindre aktiebolag har lett till positiva effekter, har det även lett till oönskade effekter. De negativa effekter som har uppkommit är att de bolag som avsagt sig revisor enklare kan begå och planera ekonomiska skattebrott (Prop. 2019: 840/20, ss. 1–2). Ekobrottsmyndigheten har sedan revisionsplikten avskaffades fått in fler rapporter från revisorer som har hittat oegentligheter i sina granskningar. Skatteverket har fått in färre orena revisionsberättelser, vilket kan tyda på att de får sämre kontrollmöjligheter att upptäcka eventuella missförhållanden i bolaget (EBM, 2016, ss. 15–16). Riksrevisionens granskningsrapport från 2017 visar att avskaffandet av revisionsplikten skapat möjligheter för fler mindre aktiebolag att starta och växa på marknaden. Dock har frivillig revision ökat risken för skattefusk och samtidigt försvårat för ansvarig myndighet att upptäcka ekonomiska oegentligheter i ett tidigt stadium (Prop. 2019: 840/20, ss. 1–2).

En sammanfattning av avskaffandet av revisionsplikten har gjorts av Helena Lindberg och hon sammanfattar det så här: *"Reformen har lett till ökad risk för skattefusk samtidigt som den, i kombination med andra regelförenklingar, har försvårat myndigheternas möjlighet att upptäcka sådan ekonomisk kriminalitet".* Lindberg anser att revisionsplikten ska återinföras eftersom de positiva fördelarna med avskaffandet av revisionsplikten inte överväger de negativa delarna (Prop. 2019: 840/20, ss. 1–2).

Samhället är revisionens främsta intressent (Burén och Nyquist, 2005, s. 4). Små aktiebolag är grundstenarna i varje ekonomi och växande och starka företag är ett krav för ökad välfärd. Det finns flera studier som försökt kasta ljus över vilka konsekvenser avskaffandet av revisionsplikten medfört för Sverige (RIR 2017:35, Norberg och Bildstein-Hagberg, 2006). Flera studier har undersökt vikten av extern finansiering för små aktiebolags utveckling och tillväxt (Winborg och Landström, 2001, Bruns och Fletcher, 2008). Revisionsberättelsen är en

viktig informationskälla i bankernas kreditbedömning och bankerna kräver kvalitetssäkrat finansiellt material vid kreditgivning. Enligt vår kännedom finns det inga studier som har undersökt på vilket sätt avskaffandet av revisionsplikten påverkat de mindre aktiebolagens tillgång till extern finansiering. Eftersom de mindre aktiebolagens roll är avgörande för ett lands ekonomi och välfärd anser vi att det är viktigt att undersöka hur frivillig revision påverkar deras tillgång samt möjlighet till extern finansiering.

1.4 Forskningsfrågor

Problemdiskussionen mynnar ut i följande frågeställning:

- Hur har bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag förändrats efter avskaffandet av revisionsplikten?
- Hur har frivillig revision påverkat bankernas värdering av hårda och mjuka faktorer vid kreditbedömningsprocessen?

1.5 Syfte

Syftet med denna studie är att beskriva och analysera hur avskaffandet av revisionsplikten har påverkat bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag.

1.6 Avgränsningar

Studien avgränsas till att studera hur institutionella kreditgivarens kreditbedömningsprocess av mindre aktiebolag har påverkats av revisionsplikten avskaffandet. I vårt studie representeras de institutionella kreditgivarna av banker. Mindre aktiebolag avser svenska aktiebolag som inte överskrider mer än ett av följande tre värden:

- Medelantal tre anställda
- 1,5 mkr i balansomslutning
- 3 mkr i nettoomsättning

Studien ska även behandla bankernas värdering av hård- och mjuk information samt om dess betydelse har påverkats av frivillig revision. Data samlas in med hjälp av intervjuer. Eftersom syftet med vår studie är att få bredare kunskap i hur bankernas kreditbedömning påverkats av frivillig revision kommer vi att intervjua enbart företrädare för banker.

1.7 Uppsatsens disposition

Uppsatsen kommer att disponeras vidare enligt följande. I kapitel två presenteras en detaljerad beskrivning av de teorier som ligger till grund för vår studie. I det tredje kapitlet presenteras och diskuteras studiens tillvägagångssätt. I kapitel fyra presenteras det empiriska materialet som har samlats in. I det femte kapitlet presenteras en analys av det empiriska materialet tillsammans med de teorier som tas upp under kapitel två. I det sjätte kapitlet sammanfattas studiens slutsatser och en diskussion kring möjliga framtida forskningar förs.

2 Teoretisk referensram

2.1 Intressentteori och intressentmodellen

Intressentteorin kartlägger ett företags ansvar och skyldighet som enligt teorin sträcker sig till en vidare krets av intressenter och inte bara gentemot aktieägarna. Företagets intressenter anses vara "*varje grupp eller individer som kan påverka eller påverkas av uppnåendet av organisationens mål"* (Alander-Eklöv, 2019, ss. 69–70). Intressenterna som investerar någon form av kapital i företaget, mänskligt eller finansiellt, bär på någon form av risk som följd av investeringen. Dessa intressenter besitter legitima fordringar i företaget oavsett deras befogenhet att påverka företaget eller deras legitimitet i förhållande till företaget (Mitchell, Agle och Wood, 1997, ss. 854–857). Enligt teorin har företaget ett ansvar att tjäna utöver ägarna, även företagets anställda, kunder, leverantörer och samhället i stort. Företaget har även skyldigheter gentemot alla de intressenter på samma sätt som de olika intressenter har skyldigheter mot företaget. Enligt teorin är alla intressenter likställda i förhållande till företaget. Intressenterna som bidrar med finansiering till företaget borde inte ha några särskilda rättigheter i förhållande till de övriga intressenterna. Enligt teorin är revisorsrollen omfattande och begränsas inte bara till att tillgodose aktieägarnas intressen. Revisionens utförs för att tillgodose alla de olika intressenternas behov och intresse (Alander-Eklöv, 2019, ss. 69–71).

Redovisningens intressenter delas in i ett brett spektrum från ägaren som är huvudintressent till företagets leverantörer och dess kunder. Dessa intressenter använder redovisningen på olika sätt. Ägaren, som redovisningens huvudintressent har möjlighet att påverka redovisningens innehåll och omfattning. De andra intressenternas påverkan på redovisning är endast marginell, med det allmänna synsättet är att om redovisningen tillgodoser ägarens behov, tillgodoser den även de övriga intressenternas behov (Burén och Nyquist, 2005, s. 34).

2.1.1 Ägaren

Utifrån aktieägarens perspektiv finns det flera fördelar med granskning av företagets räkenskaper; bland annat förbättras redovisningens trovärdighet, rapporterna innehåller information av högre kvalitet och samtidigt ökar trovärdigheten gentemot bankerna. En viktig anledning till att bolaget revideras, trots undantaget från revisionsplikten, är för att bankerna kräver reviderade räkenskaper (Burén och Nyquist, 2005, s. 27). Ägarens nytta av revision varierar beroende på dess insyn i bolaget. I större aktiebolag sitter ägarna vanligtvis inte i företagets ledning. Utan egen insyn i företaget måste de lita på att den information som finns i företagets finansiella rapporter speglar företagets ställning och resultat. Revisorn kvalitetssäkrar informationen och ger ökad trovärdighet åt företagets finansiella rapporter (FAR, 2006). De mindre aktiebolagen har oftast bara en ägare som dessutom är involverad i bolagets verksamhet. Ägaren har full insyn i företaget och behovet för att en extern part ska granska företagets räkenskaper i syfte att öka deras trovärdighet gentemot ägaren är obefintligt. Detta leder till att ägarens nytta av revision i mindre aktiebolag är marginell (Burén och Nyquist, 2005, s. 27; FAR, 2006).

2.1.2 Finansiärer

Extern finansiering är avgörande för de mindre aktiebolagens utveckling och tillväxt. Kreditgivaren bidrar tillsammans med företagets ägare till att företaget får det kapital som krävs för att verksamheten ska utvecklas (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–172). För att ett lån ska beviljas måste kreditgivaren komma fram till en positiv bedömning kring företagets möjlighet att betala avtalade räntor och amorteringar. Bankerna är en intressent som har en mycket positiv syn på lagstadgad revision. Om aktiebolagets räkenskaper är granskade av en välrenommerad revisor bedöms detta som positivt av bankerna. Bankernas positiva inställning till revision beror inte bara på att finansiella rapporterna har en högre kvalitet samt att räkenskapernas trovärdighet ökar om de blir granskade av en revisor. Bankernas positiva syn på lagstadgat revision grundas även på bekvämlighet. Om alla aktiebolag är revisionspliktiga behöver banken inte avtala om det i varje enskilt fall (Burén och Nyquist, 2005, ss. 34–37). En avgörande roll vid bankernas kreditbedömning är dess relation till kunden. Bankerna kräver också att företagets ägare lämnar borgen eller ställer pant för bolagets förpliktelser i samband med kreditgivningen. Att bolagets årsredovisning är signerad av en revisor har endast en begränsad betydelse för en bank. Eftersom bankerna kan kräva att aktiebolaget har reviderade räkenskaper för att ett lån ska beviljas bedöms avskaffandet av revision inte problematiskt för den institutionella kreditgivaren (SOU 2008:32, s. 157).

2.1.3 Samhället

Det finns ett stort intresse från samhällets sida av revision. Reviderade räkenskaper gör det lättare att spåra fel i samband med konkurser och vid ansvarskrävande från företagsledning. Det handlar dock inte bara om att upptäcka bristande efterlevnad av skattereglerna eller brott (Burén och Nyquist, 2005 s. 40). Leverantörer behöver kvalitetssäkrad information för att kunna göra en rättvis bedömning av företagets betalningsförmåga. Företagets kunder kräver också ekonomisk information för att bedöma om företaget kan leverera utlovade varor och tjänster. Allmänheten behöver kvalitetssäkrad ekonomisk information för att fastställa beskattningsunderlag och slutlig skatt. Även vid planering av arbetsmarknadsåtgärder samt bostadsbyggande krävs statistisk ekonomisk information (SOU 2008:32, s. 246). Detta innebär att revisionen leder till många nyttoeffekter för samhället. Skatteverket har ett intresse av att företagsledningen redovisar en rättvis bild av företagets verksamhet. Reviderade rapporter ingår inte i det materialet som ligger till grund för Skatteverkets beslut om taxering och kontroll. Skatteverket tar del av information från företag i form av deklarationsuppgifter. Revisorsgranskning förväntas avhålla företagets ledning från att begå brott eftersom revisorn är skyldig att skicka in orena revisionsberättelsen och att anmäla vissa brott (Burén och Nyquist, 2005, ss. 40–42).

2.2 Institutionell teori

Institutionell teori belyser bland annat hur organisationerna påverkas av sin omgivning, samt hur de tar till sig olika idéer om förändring. Institutionerna är resultatet av mänsklig handling i strävan efter att skapa ordning och reda i vår omvärld i syfte att förstå och kontrollera den. Institutioner hjälper oss att hantera det osäkra och begränsar våra möjliga tolkningar av

omvärlden (Eriksson-Zetterquist, 2009, s. 5; Eriksson-Zetterquist, Kalling och Styhre, 2015, s. 288). Institutionell teori förklarar hur de mekanismer genom vilka organisationerna anpassar olika metoder och egenskaper till sociala och kulturella värden i syfte att behålla legitimitet blir institutionaliserade i vissa organisationer. Enligt institutionell teori verkar organisationerna inom en social ram av normer, värderingar eller antagande om vad som utgör lämpligt och acceptabelt ekonomiskt beteende. Organisationerna anpassar sig och följer de institutionella påtryckningarna av förändring eftersom de belönas för att göra det genom ökat legitimitet, resurser och överlevnadsförmåga (Deegan och Unerman, 2011, ss. 360–361).

Institutionen tenderar att göra det mänskliga beteendet konformt. Genom samordnat beteende slipper vi både oordning och förvirring. Enligt institutionell teori kan de handlingar som äger rum både inom och utom en institution förändra ställningarna bland det politiska intresset och samtidigt skapa nya aktörer och identiteter (Eriksson-Zetterquist, et al. 2015, ss. 288–289). Institutioner innefattar både historicitet och kontroll. Institutioner har alltid en historia och det krävs en gemensam historia för att bygga upp ömsesidiga typifieringar av handlingar. Genom att innefatta mönster om hur människor ska handla kontrollerar institutionen det mänskliga handlandet (Eriksson-Zetterquist, 2009 ss.17–18).

Deegan och Unerman (2011, ss. 363–364) redogör för tre olika isomorfism processer som influerar en organisation. Dessa tre isomorfismer kallas för tvång isomorfism, mimetisk isomorfism och normativ isomorfism. Tvång isomorfism uppstår när organisationer ändrar sina institutionella metoder på grund av påtryckningar från olika intressenter som organisationen är beroende av. Trycket för anpassning kan komma även från politiska påtryckningar och från staten i form av olika lagar och regler. Mimetisk isomorfism karakteriserar de organisationer som försöker efterlikna andra organisationer oftast av konkurrenskraftiga anledningar. Osäkerhet är ofta en betydande kraft som uppmuntrar till imitation (Deegan och Unerman, 2011, ss. 363–364). Mindre framgångsrika organisationer imiterar andra organisationer som har lyckats bättre inom ett visst område (Eriksson-Zetterquist, 2009, ss.78–81). Mimetisk isomorfism uppstår ofta vid osäkra situationer där organisationer använder sig av teknologi de inte riktigt förstår, när målen är tvetydiga eller när miljön skapar symbolisk osäkerhet (Deegan och Unerman, 2011, ss. 363–364). Genom att imitera organisationer som är framgångsrika slipper de mindre framgångsrika organisationerna hitta egna lösningar och tar till sig praktiska lösningar till relativ lägre kostnader. Normativa krafter är kulturella och kommer från profession och utbildning. Det handlar om ett visst yrkes medlemmars gemensamma strävan efter att definiera vad som är det rätta sättet att göra saker (Eriksson-Zetterquist, 2009, ss.78–81). Normativ isomorfism relaterar till de påtryckningar som uppstår från gruppnormer för att anta särskilda institutionella metoder. Vid företagsrapportering är den yrkesmässiga förväntan att redovisningsstandarderna följs som en form av normativ isomorfism. Vid frivillig rapportering kan trycket av normativ isomorfism uppstå från en rad både formella och informella grupper såsom chefer, kultur eller de arbetsmetoder som utvecklas på arbetsplatsen (Deegan och Unerman, 2011, ss. 366–367).

2.3 Informationsinsamling

Information har en betydande roll i alla finansiella transaktioner (Liberti och Petersen, 2018, ss. 1–2). Vid kreditgivning använder banken olika strategier för att samla in information och minska informationsasymmetrin. Det är inte bara banken som drar nytta av informationsasymmetrins minskning utan detta har betydande konsekvenser för flera parter; företaget får lättare tillgång till finansiering, samhället drar nytta av företag som stannar kvar i näringslivet och växer, bankerna minskar riskerna för de angivna krediterna (Maro, et al. 2014, s. 526). Bankerna har alltid varit en förvaringsplats för information om företagets kreditvärdighet. Genom täta och personliga kontakter med företaget samlar banken in mer information om företaget än vad som finns tillgängligt i offentliga register. För att minska informationsasymmetrin mellan banken och företaget samlar bankerna in olika typer av information (Liberti och Petersen, 2018, ss. 1–2).

2.3.1 Hård information

Vid insamling av hård information är det möjligt att särskilja informationsinsamling från beslutfattare. Insamling och behandling av hård information är oftast skilda från varandra. För att informationsinsamlingen ska kunna delegeras är det viktigt att kreditgivaren vet vilken information som behövs samlas in och varför den är värdefull i kreditbedömningsprocessen. Jämfört med insamling av mjuk information behöver inte insamlingen av den hårda informationen vara personlig. Hård information kännetecknas av lägre transaktionskostnader. Detta kan förklara varför hård information dominerar i de stora kreditgivarnas kreditbedömningsprocess. Hård information är mer standardiserat och kan genom konstruktion anlända i samma format och bearbetas på samma sätt för varje transaktion. Flera olika program och system har byggts för att hämta kreditpoäng från kreditbyråer. Denna standardisering har gjort det möjligt att hålla nere transaktionskostnaderna och lett till besparingar i produktionsprocessen på grund av stordriftsfördelar (Liberti och Petersen, 2018, ss. 3–8) Genom analys av hård information får kreditgivaren en uppfattning av aktiebolagets nuvarande och framtida ekonomiska stabilitet. Finansiella nyckeltal bedöms viktiga för att identifiera bolag som inte kommer att misslyckas. Även ekonomiska variabler såsom tillväxtutsikter, produktivitet och storlek anses viktiga vid analys av företag för att bedöma framtida fallissemang. Bankerna använder oftast vid kreditbedömning officiella finansiella siffror i kombination med säkerheter som företag eller företagaren lämnat (Moro et al. 2014 s. 527).

Hård information kan dock vara partisk, vilket kan hindra kreditgivaren från att göra en rättvis bedömning av entreprenörens kompetens samt företagets kreditvärdighet. Mindre aktiebolags finansiella rapporter innehåller en begränsad mängd information. Bolagets ägare kan åtnjuta en rad ekonomiska samt icke-ekonomiska fördelar av sin verksamhet. De fördelar kan inte identifieras ens av den mest noggranna granskningen av finansiell rapportering. Dessutom påverkar ägarens förmögenhet bolagets tillgång till finansiering. Det finns både teoretiska argument och empiriska bevis som tyder på att kreditgivaren behöver information från andra källor vid kreditbedömningsprocessen (Moro et al. 2014, s. 527).

2.3.2 Mjuk information

Mjuk information kännetecknas av en ömsesidigt beroende mellan insamling och användning av information. Den mjuka informationen samlas in personligt; informationsinsamlaren och beslutsfattaren är ofta samma person. Vid insamling av mjuk information är det avgörande om miljön där informationen samlas in är väldefinierad och förutsägbar. I vissa fall vet kreditgivaren redan från början vilka variabler de behöver samla in samt vilka möjliga värden dessa variabler kan ha. Kreditgivaren vet ganska exakt hur dessa variabler kommer att användas vid kreditgivningsbeslutet. Det uppstår även situationer vid insamling av mjuk information när kreditgivaren är osäker på vilka variabler den ska titta på eller varför en viss information är värdefull. Det är först efter att informationen har samlats in och en kreditbedömningsprocess påbörjats när det blir uppenbart för kreditgivaren hur informationen är användbar. För att katalogisera informationen för den framtida användning är det viktigt att kreditgivaren vet redan vid informationsinsamling vilka delar av informationen är relevant samt vad informationen kommer att användas till (Liberti och Petersen, 2018, ss. 3–5). Informationsinsamlingen är en kontinuerlig process och tillhandahållaren av medlen använder det som grund för beslutsfattning (Moro et al. 2014, s. 529).

Mjuk information anses vara den information som kreditgivaren samlar in från externa källor. En bank kan få information om en kunds kompetens inom företagsledning från en tredje part såsom företagets leverantörer, kunder samt ryktet om företaget. Förhållandets längd, frekvensen av kreditgivarens besök hos aktiebolaget samt noggrannheten med vilken kreditgivare granskar låntagarens resultat ger kreditgivaren tillgång till mjuk information oavsett om låntagaren är villig att lämna ut informationen eller inte. Entreprenören besitter ytterligare information som är relevant för kreditgivaren i kreditgivningsprocessen som kreditgivaren kan ta del av bara om entreprenören väljer att lämna ut det (Moro et al. 2014, ss. 528–529).

2.4 Kreditgivningsprocessen

Extern finansiering är nödvändig för ett mindre aktiebolags utveckling och tillväxt. Även om det finns flera olika sätt ett mindre aktiebolag kan säkra upp extern finansiering är bankerna fortfarande en av de viktigaste finansieringskälla. De svårigheter som de mindre aktiebolagen möter i samband med att de vill säkra upp extern finansiering beror inte på bolagets storlek. I de flesta mindre aktiebolag är ägaren aktiv i förvaltning av bolaget (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174). Detta gör att de mindre aktiebolagen är mindre transparenta och bolagets ägare har en informationsfördel gentemot de externa finansiärerna. Företagets ägare kan använda denna informationsasymmetri opportunistiskt, vilket begränsar finansiärens vilja av att investera i bolaget (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174; Svensson och Ulvenblad, 2000, ss. 1–4). De mindre aktiebolag är dessutom mindre benägna av att ställa säkerheter som garanti för lån vilken påverkar deras tillgång till extern finansiering. Dessutom har de mindre aktiebolag ofta inte reviderade finansiella rapporter för att ge långivaren en bättre bild av företagets finansiella ställning (Beck, 2013 s. 27). Kreditvärdighetsbedömning kan delas in i tre integrerade skeden; inhämtning av information, bearbetning, analys och tolkning av information samt beslut. Kreditgivningsprocessen avslutas inte i samband med att kreditgivaren

beviljar en kredit. Kreditgivaren följer kontinuerlig företagets kreditvärdighet. Kreditvärdighetsbedömning består av två bedömningar. Den enda anser företagets framtida intjäning- och betalningsförmåga och den andra anser säkerheternas framtida realisationsvärde (Svensson, 2003, s.12).

Kreditbeslutet har en betydande inverkan på bankens totala lönsamhet. Den förväntade lönsamheten för kredituppdraget är det främsta kriteriet som bankerna beaktar vid kreditgivningsbeslutet. För att göra en rättvis bedömning av låntagarens kreditrisk är det viktigt att långivaren får tillgång till kvalitetssäkrad finansiell information. Även om låntagaren delar med sig av all formell information kan denna information vara ofullständig och felaktig vilket leder till att kreditgivningsprocessen är en kritiskt och riskabel process för bankerna (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174). Vid beviljandet av krediten måste kreditgivaren säkerställa att låntagaren är kapabla och villiga att återbetala lånen inklusive ränta. För att minska risken och osäkerheten som uppstår vid kreditgivning, utvecklar bankerna egna strategier och metoder. Dessa metoder omvandlas sedan till egna beslutprocesser som kreditgivaren tillämpar vid kreditbedömningsprocessen (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174; Svensson och Ulvenblad, 2000, ss. 1–82).

Vid kreditbedömning använder bankerna olika kreditgivningsmetoder för att bedöma om de ska bevilja ett lån samt fastställa storleken på utlåningsbeloppet. Under kreditgivningsprocessen tenderar bankerna vanligtvis att använda mer än en kreditgivningsmetod i taget (Moro och Fink, 2012 s. 928). Det är två olika synsätt som kreditgivare brukar utgå ifrån vid kreditgivningsprocessen; den ena är en transaktionsbaserad kreditgivning och den andra är en relationsbaserad kreditgivning (Moro och Fink, 2012, ss. 928–929; Svensson och Ulvenblad, 2000, ss. 1–4).

2.4.1 Transaktionsbaserad kreditgivning

Vid transaktionsbaserad kreditgivning bygger riskbedömningarna på tillgängliga fakta samt offentlig information (Moro och Fink, 2012, ss. 928–929). Berger och Udell (2006, ss. 2947–2949) delar in transaktionsbaserad kreditgivning i bland annat finansiell utlåning, kreditbedömning av små företag samt tillgångsbaserade kreditgivning. Finansiell kreditgivning baseras på låntagarens finansiella rapporter och grundas helt på hård information. Denna kreditgivnings metod förutsätter att låntagaren har en stark finansiell ställning som återspeglas i informativa finansiella rapporter. Låneavtalet som grundas på analys av finansiella rapporter återspeglar olika avtals detaljer som exempelvis säkerheter och personliga garantier. I samband med kreditbedömningen gör bankerna även en analys av företagets förväntade framtida kassaflödet. Kreditbedömning av små företag är en transaktionsorienterad teknik som bygger på hård information om företag och dess ägare. Ägarinformation avser i första hand personuppgifter som hämtas från konsumentkredit byråer. Bankerna hämtar in även uppgifter om företag från kommersiella kreditbyråer. Det som är avgörande vid denna typ av kreditbedömningen är företagsägarens historik. Vid tillgångsbaserad kreditgivning fokuserar bankerna på en delmängd av företagets tillgångar som pantsätts som säkerhet. Dessa utgör den främsta källan till återbetalning. Säkerheterna värderas på olika sätt. Värdet på säkerheterna

bedöms dagligen för kundfordringar men bankerna gör en veckovis eller månadsvis värdering för lager (Berger och Udell, 2006, ss. 2947–2949).

2.4.2. Relationsbaserad kreditgivning

Relationsbaserad kreditgivning är en av de mest kraftfulla teknikerna som en bank kan använda sig av för att minska informationsasymmetrin mellan banken och ett mindre aktiebolag. Denna typ av kreditgivning underbyggs av en rad privata uppgifter som erhålls genom starka och långsiktiga förbindelser. Relationsbaserad kreditgivning bygger på mjuk information såsom information om företagsägarens karaktär, dess tillförlitlighet och är svåra att kvantifiera eller kommunicera via bankens vanliga överföringskanaler. Vid relationsbaserad kreditgivning förlitar sig banken på privata uppgifter som samlats in genom kontakt med företaget, dess ägare samt lokalsamhället. Relationsbaserad kreditgivning anses gynna småföretag som lättare kan få tillgång till kredit (Moro och Fink, 2012, ss. 928–929). Det är inte bara ökad kredittillgänglighet som bolagen kan dra nytta av som följd av en nära relation med en bank. Kreditgivaren kan även ställa lägre krav gällande de säkerheter låntagaren ska ställa vid beviljandet av lånet. Relationsbaserad utlåning förbättrar en banks förmåga att utvärdera ett företags risknivå vid kreditgivning. Detta möjliggör att bankerna kan erbjuda låntagaren fördelaktiga räntekostnader. Dessutom är både förhållandets längd samt företagets ålder viktiga faktorer för beviljandet av lånet (Maro, et al. 2014, ss. 528–529). Förtroende är en viktig aspekt vid relationsbaserad kreditgivning (Moro och Fink, 2012, s. 928). Förtroendet kan definieras som en parts vilja att acceptera sårbarhet baserat på positiva förväntningar, på avsikter eller beteende från en annan part (Svensson och Ulvenblad, 2000, ss. 1–2). När banken fattat beslut att bevilja kredit till ett företag underbyggs avtalsförhållandet av bankens förtroende att företaget ska betala tillbaka kapitalbeloppet och ränta (Moro och Fink, 2012, s. 928).

Banksektorn verkar idag i en alltmer konkurrensutsatt verksamhetsmiljö. Många banker konkurrerar med de stora internationella bankerna som har filialer runt om i världen. Samtidigt kräver konsumenterna tjänster av högre kvalitet till lågkostnads tjänst. Vid dålig kreditkvalitet måste bankerna bära inte bara nödlidande lånet utan även den förlorade tiden banktjänstemannen har ägnat sig åt det fallerande lånet (Brody och Frank, 1998, s. 46). För att bedöma ett företags framtida återbetalningsförmåga i samband med kredithantering använder kreditgivare olika beslutsmodeller som haft stor inverkan på kreditstandarderna och är kända som goda utlåningspraxis (Brody och Frank,1998, s. 46; Svensson och Ulvendblad,1994, s. 81). Dessa beslutsmodeller omfattar information om vilka variabler som ska analyseras och även vilka krav som gäller för att kreditgivaren ska bevilja lånet (Svensson och Ulvendblad, 1994 s. 81).

2.5 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys ingår tillsammans med ett företags finansiella rapporter i det underlag som ligger till grund för beslutsfattning vid kreditgivningsprocessen. Med hjälp av kassaflödesanalys gör kreditgivaren en bedömning av företagets framtida förmåga att generera inbetalningar, vara kvar på marknaden och uppfylla dess förpliktelser. Kassaflödesanalys

förekommer oftast vid transaktionsbaserad kreditgivning. Vid kreditbedömningen lägger kredithandläggare extra uppmärksamhet på att analysera och bedöma företagets framtida kassaflöde. Anledningen till varför företagets framtida kassaflöde bedöms vid kreditgivningsprocessen är att den uppskattas vara en av de främsta källorna till återbetalning (Berger och Udell, 2006 s. 2948).

Ett företags kassaflöde härstammar från dess verksamhets olika delar; kassaflödet från löpande verksamheten, kassaflödet från finansieringsverksamheten samt kassaflödet från investeringsverksamheten (Boyd och Cortese-Danile, 2000, ss. 55–56). Cressy och Olofsson, (2003, ss. 90–91) hävdar att kassaflödesanalys är att föredra framför den traditionella kapitalväxlarmetod som relaterar lånestorleken till säkerhet. Genom en kassaflödesanalys får bankerna den aktuella informationen om verksamhetens nuvarande och framtida resultat. Cressy and Olofsson (2003, ss. 90–91) menar vidare att vid analys av företagets kassaflöde spelar informationsflödet mellan banken och företaget en avgörande roll. För att kunna göra en rättvis bedömning måste bankerna förstå hur företagsverksamheten och dess marknad fungerar. Lika avgörande är vid framtagning av beslut att banken har fått aktuell information om företagets verksamhet. Genom kassaflödesanalys får bankerna viktig information om företagets driftförhållanden och kan bedöma riskerna till företagets fallissemang.

Allen och Cote (2005, ss. 200–201) visar i sin studie att analysen av ett företags kassaflöde från den löpande verksamheten är en kritisk komponent i kreditgivarens beslutprocess. Ett positiv kassaflöde är en indikator på företagets framtida positiva resultat. Allen och Cote (2005, ss. 200–201) menar vidare att om ett företags resultat och dess kassaflöde är positiva förväntas även företagets framtida kassaflöde vara positiv. Vid kreditgivning bedömer kreditgivaren företagets förmåga att återbetala lånet och ränta. Med hjälp av kassaflödesanalysen bedömer kreditgivaren den kreditrisken som finns vid kreditgivningen. Företagets möjlighet av att få beviljat kredit beror stark på dess kassaflöde från den löpande verksamheten.

2.6 5-C modellen

Kreditgivningsprocessen innefattar insamling av specifik kvantifierbar information. Balansräkningar, framtida prognoser, information om säkerheter är oftast den kvantifierbara information som kreditgivaren analyserar i beslutfattningsprocessen. Utifrån dessa informationskällor drar kreditgivaren objektiva slutsatser om den ekonomiska situationen i företagsverksamheten. Lika viktig som kvantifierbar information bedöms vara kreditgivarens subjektiva kvalitativa bedömningar. Kvantifierbar information samt subjektiva kvalitativa bedömningar sammanfattas oftast som 5C- modellen för utlåning. 5C- modellen består av de viktigaste bedömningsgrunderna såsom karaktär (character), betalningsförmåga (capacity), kapital (capital), marknaden (condition) och säkerhet (collateral) (Jankowicz och Hisrich, 1987, s. 45).

2.6.1 Karaktär

Strischek (2009, s. 35) definierar karaktär som en komplex av mentala och etiska egenskaper som markerar och individualiserar en person. Viktiga egenskaper som en person ska besitta är värdighet, ärlighet och integritet. Karaktären är den egenskap som långivaren värdesätter högst vid kreditbedömning av små företag. Den slutsats som långivaren kommer fram till i samband med bedömning av entreprenörens karaktär sätter prägel på hur hela affären kommer att utvecklas. Det är viktigt att långivaren uppfattar låntagaren som en ärlig person som är villig att leva upp till sitt löfte och återbetala skulden även vid svåra tider när den testas av kontantbrist och dåliga affärsförhållande. Om långivaren bedömer låntagaren som en person som inte lever upp till sitt löfte, av att återbetala skulden, räknar långivaren med en risk i början av kreditgivningsprocessen och de andra C-erna kommer inte att helt kunna mildra den. Låntagarens vilja av att uppfylla sina förpliktelser återspeglas av det värde han eller hon sätter på rykte, ärlighet och integritet. Genom att titta på låntagarens betalningshistorik får långivaren en bra och tydlig bild av hur låntagaren fullgjort sina betalningsförpliktelser. Långivaren kan även genom analys av affärsplanen skaffa sig en uppfattning av låntagarens skicklighet eller erfarenhet inom området (Jankowicz och Hisrich, 1987, ss. 50–51). En affärsplan är en indikator på företagets ägare förmåga att kommunicera företagets strategi till externa parter. En tydlig och konsekvent strategi minskar förvirringen och leder till att kreditgivaren får en tydlig bild av bolagets verksamhet. Om företagets ägare visar en ökad förståelse för de faktorer som påverkar företagets ekonomiska resultat och produktkvalitet ökar kreditgivaren förtroende för företagets förmåga att prestera väl. De mindre aktiebolag som är bra på att utarbeta omfattande affärsplaner har också bättre förutsättningar för att få ett beviljat banklån (Bruns och Fletcher, 2008, s. 177). En affärsplan som visar konsekvens samt integritet i dess detaljer där de presenterade siffrorna stämmer överens med lånets angivna mål stärker långivarens tro på låntagarens ärlighet (Jankowicz och Hisrich, 1987, ss. 50–51).

2.6.2 Betalningsförmåga

Betalningsförmågan är låntagarens förmåga att driva verksamheten framgångsrikt för att generera de intäkter som krävs för att kunna återbetala skulderna vid förfallodatum. Viktiga egenskaper bedöms vara ömhet, begåvning, styrka, tillräcklighet och uthållighet. Betalningsförmåga kan sammanfattas som tillräcklig kraft, tillräcklig styrka och tillräckliga resurser för att starta, underhålla och utöva verksamhet när företaget passerar genom sin livscykel. Vid bedömning av ett mindre aktiebolag kreditvärdighet anses de egenskaper som entreprenörer besitter spela en viktig roll. De erfarenheter och kunskaper som företagets ägare besitter återspeglas i verksamhetens förmåga att fungera framgångsrikt och lönsamt (Strischek, 2009, ss. 34–35). Kreditgivaren bedömer positivt om entreprenören har formell utbildning inom företagsekonomi eller har erfarenhet i den bransch som företaget vill bedriva sin verksamhet i. Genom en tydlig och strategisk affärsplan kan kredittagaren bevisa att han eller hon besitter de erfarenheter och kompetenser som långivaren bedömer viktiga för att bevilja krediten. Andra egenskaper som kreditgivaren värdesätter högt är låntagarens varsamhet och effektivitet i att antecipera marknadsmöjligheterna. Förutsebarhet för affärsmiljö kan vara skillnad mellan en framgångsrikt och ett mindre framgångsrikt företag (Jankowicz och Hisrich, 1987, ss. 49–51).

2.6.3 Kapital

Kapital är det medel som företaget behöver för att klara av startperioden och vidareutveckla till en lönsam verksamhet som genererar tillfredsställande avkastning på eget kapital. Kapital avses användning av det medel som verksamheten behöver för att kunna verka produktiv, generera kassaflödet och vara effektiv inom sitt konkurrensutsatta affärsklimat. Kapital består av tillgångar, aktier, fonder, pengar, förmögenhet, besparingar och skatt. Det krävs pengar för att tjäna pengar. Oftast krävs det vid företagsstart eller vid en investering att företagets ägare själv investerar medel för att täcka startkostnaderna, förvärva intjänande tillgångar samt tillhandahålla rörelsekapital (Strischek, 2009, ss. 34–35). Kreditgivaren bedömer positivt om företagets ägare är villig att finansiera en del av investering med egna pengar eller med internt genererade medel. Det innebär att företagets ägare tror på investeringen och hans framtida agerande kommer att tillgodose både företagets och långivarens intresse. Kreditgivarensbeslut att bevilja kreditbegäran påverkas därav av företagets ägarens villighet att själv stå för en del av investeringen (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 178–179).

2.6.4 Marknaden

Marknaden betecknar den ekonomiska och miljömässiga påverkan på företagets finansiella ställning och resultat. Med marknad menas företagsklimat, nationella konjunkturer samt landets lagar och regler. Vanligtvis ligger marknadskrafterna utanför låntagarens direkta kontroll. Trots att låntagaren inte avsiktligt kan påverka marknadsfaktorerna måste långivaren beakta dem vid kreditgivning (Strischek, 2009, ss. 35–36). Marknadspotentialen för en produkt eller tjänst är av stort intresse för kreditgivaren vid kreditgivningsbeslutet (Jankowicz och Hisrich, 1987, s. 50). Kreditgivaren bedömer alltid positivt om företagets produkter eller tjänster vänder sig till en bred kundkrets. Det behöver inte alltid vara stor geografisk spridning utan det kan även gälla bred produktsortiment. Utifrån kreditgivarens perspektiv betraktas företag som uppfyller dessa villkor mindre konkurrensutsatta och drabbas inte av stora förluster om kundernas smak förändras (Strischek, 2009, ss. 35–36; Jankowicz och Hisrich, 1987, s. 50). Företag som erbjuder endast ett större produkt eller tjänst och som vänder sig till en viss kundkrets bedöms av bankerna mycket riskfyllda. Det är främst företagets möjlighet att lyckas på marknaden som kreditgivaren bekymrar sig över och indirekt av företagets förmåga att återbetala skulden (Jankowicz och Hisrich, 1987, s. 50).

2.6.5 Säkerhet

Banken kan skydda sig från kreditförsummelse genom att begränsa företagsägarens handlingsfrihet och kräva säkerheter i samband med kreditgivning (Bruns och Fletcher, 2008, s.179). Säkerheten är den egendom låntagaren lovat långivaren i samband med kreditgivning. Säkerheten ses som den slutliga källan till återbetalning, kreditgivarens skydd mot kreditförlust när allt annat har misslyckat. Säkerheten vid kreditbedömning anses vara pantsättning, fullmakt, garantier. Tillgångarna vars värde bedöms vara stabilt även vid konjunktursvängningar utgör den mest önskvärda typen av säkerhet. Låntagare brukar pantsätta dessa tillgångar för att kompensera svagheter i företagets kapital och kapacitet (Strischek, 2009, s. 36). Säkerheterna utgör den alternativa återbetalningskällan som i händelse av en konkurs kan användas av långivaren för att likvidera lånet. Långivaren kan även kräva att låntagaren

garanterar med personliga tillgångar eller säkerheter. Personliga garantier eller säkerheter är ekvivalenta med att företagets ägare investerar sitt eget kapital i företaget. Företagets ägare personliga medel utsätts för risker vilket innebär att i händelse av misslyckandet lider företagets ägare personliga förluster. Genom att investera egna medel visar företagets ägare att han eller hon tror på affärsidén och vågar ta risker för att förverkliga den. Genom att kräva personliga garantier begränsar långivaren låntagarens handlingsfrihet och även risken för opportunistiskt beteende begränsas. Säkerheterna som är oberoende av företagets framgång som exempelvis privat egendom, aktier eller obligationer i andra företag är av särskilt värde för banken. Sannolikheten att långivaren beviljar ett mindre aktiebolags lånebegäran ökar om företagets ägare kan tillhandahålla säkerheter som är oberoende av företagets framtida framgång (Bruns och Fletcher, 2008, s. 179).

2.7 Revisionens betydelse

Revisionens behov och betydelse skiljer sig beroende på den miljö företagen är verksamma i samt på företagets intressenter. De mindre privata aktiebolagen verkar i en miljö där intressenterna tenderar befinna sig närmare företaget och har möjlighet att löpande begära den information de behöver. Detta kan innebära att revisionens värde blir begränsat i ett mindre aktiebolag. EU:s fjärde direktiv undantar mindre och medelstora företag från revisionskravet. Direktiven möjliggör att för- och nackdelarna med revisionskostnaderna ses från ett annat perspektiv och utmanar samtidigt revisorns roll i hur den bäst stödjer och betjänar de mindre aktiebolag. Flera länder inom EU präglas av en växande trend mot revisionsundantag vilket väcker oro om huruvida kvaliteten i företagets finansiella rapporter försämrats (Vanstraelen och Schelleman, 2017, ss. 555–567).

Det finns flera olika ekonomiska teorier som belyser värdet av revision, som kan förklara frivillig revision i avsaknad av reglering. Dessa ekonomiska teorier visar att revisionen kan bland annat ha en informationsroll, en övervakningsroll, en försäkringsroll en bekräftande- eller en riskhanteringsroll. Antal studier har visat nyligen att trots att mindre aktiebolag undantas från revisionskravet finns det verkliga ekonomiska fördelar med revision (Vanstraelen och Schelleman ss. 2017, ss. 555–567).

2.7.1 Revisionens betydelse för kreditgivaren

Revisionen medför ökade kostnader för ett företag i form av bland annat revisionskostnader. Vid frivillig revision kan ett företags beslut om att låta en oberoende tredje part granska dess finansiella rapporter ses som en strävan efter att öka räkenskapernas trovärdighet och kvalitet. Revisionen kan ses som ett sätt att lindra den osäkerhet som bankerna står inför vid kreditgivning och därmed minska långivarens kostnader för övervakning (Kim, Simudic, Stein och Yi, 2011 s. 589).

Externa finansiärer fattar dagligen finansieringsbeslut som grundas på företagens reviderade finansiella rapporter. Detta gör att externa finansiärer är bland de viktigaste användare av ett företags finansiella rapporter (Sormunen, 2014, s. 215). Vid kreditbedömning analyserar kreditgivaren den låntagande företagets förmåga att återbetala lånet. Redovisningsprocesserna

främsta roll är att hjälpa användare att förutse företagets framtida kassaflöde. Revisorns uppgift är att säkerställa att företagets finansiella rapporter innehåller information som sammanställts och presenterats enligt god redovisningssed (Minnis, 2010 ss. 463–465). Vid finansieringsbeslut är det avgörande att långivaren får tillförlitlig, användbar och jämförbar information (Sormunen, 2014, s. 232). En oberoende revisor som besitter de kunskaper som krävs kan genom sin granskning tillföra värde för företagets finansiella rapporter (Minnis, 2010, ss. 463–465). Revisorns uttalande i revisionsberättelse om företags fortsatta verksamhet är en viktig aspekt vid kreditbedömning även om revisorn ibland bara belyser situationer som långivaren redan misstänkt (Sormunen, 2014 s. 233). Långivarens förtroende för företagets finansiella rapporter ökar om dessa rapporter har varit granskade av en revisor. Låntagaren kan dra nyttan av långivarens ökade förtroende i form av mindre kapitalkostnader. Extern övervakning minskar utlåningskostnaderna som överförs till låntagaren i form av lägre räntor (Minnis, 2010 ss. 461–462).

Det råder splittrade åsikter gällande revisions betydelse vid kreditbedömning av små aktiebolag och en del studier har lyft upp revisionens begränsade nytta i samband med att långivaren fattar finansieringsbeslut. Den allmänna uppfattningen är att revisionen bidrar till ökad trovärdighet samt ökad kvalitet på företagets finansiella rapporter. Trots detta vad det gäller de mindre aktiebolag finns det dock bättre kommunikationsmetoder än revisionsrapporterna. Informationen i en kvalificerad revisionsrapport kan vara till begränsad nytta eftersom den inte innehåller någon ny eller relevant information för långivaren. Genom ett nära samarbete med sina kunder får kreditgivaren relevant information i tid, oftast innan den hamnar i revisionsrapporterna (Sormunen, 2014 ss. 225–226).

2.7.2. Revisionens betydelse för ökad trovärdighet

Revisors främsta uppgift är att upptäcka och rapportera missförhållande i ett företagets finansiella rapporter. Långivaren som är en av revisionens främsta intressent behöver tillförlitlig information vid kreditgivningsbeslutet. Det är avgörande vid kreditgivning att företagets finansiella rapporter återspeglar en rättvis bild av företagets ställning och resultat samt att kreditgivaren har förtroende för dessa rapporter. Det är revision som utgör fundamentet till detta förtroende. Vid förlorat förtroende för finansiell rapportering kan kreditgivaren kräva högre räntor eller avstå från att bevilja finansiering. Detta skulle inte bara innebära högre räntekostnader för kredittagaren utan även minska dess möjlighet till finansiering (Doty, 2012, ss.1893–1894). En oberoende tredje part som granskar företagets finansiella rapporter förbättrar trovärdigheten för finansiell information och ger garantier till olika användare. Reviderade räkenskaper kan göra stor skillnad vid kreditbedömning speciellt för ett mindre aktiebolag. Genom att granska företagets finansiella rapporter kan företagets ägare förbättra förbindelserna med kreditgivaren. Den allmänna uppfattningen är att revision ökar sannolikheten att ett företags finansiella rapporter innehåller korrekt information och är fria från snedvridningar. Revisors roll bedöms avgörande för att minska både avsiktliga och oavsiktliga fel i ett företagets finansiella rapporter. Revisorn säkerställer att företagets finansiella rapporter avspeglar företagets ställning och resultat. Revisorn säkerställer även att

inget bokföringsbrott föreligger (Palazuelos, Crespo och Montoya del Corte, 2020, ss. 157–158).

2.8 Avskaffandet av revisionsplikten

Som nämndes tidigare i avsnitt 2.6.1 samt 2.6.2 ökar revisionen tillförlitligheten hos bolagets olika intressenter för dess finansiella rapporter. Revisionskostnaderna bedöms vara en stor börda för ett mindre aktiebolag (RiR, 2017, ss. 10–11). EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv ålägger alla börsnoterade och onoterade bolag skyldighet att upprätta års-eller koncernredovisningar som ska granskas av en kvalificerad revisor. För de mindre och medelstora icke-noterade företagen medger direktiven undantag och ger möjlighet att tillämpa förenklade redovisningsregler samt göra undantag från revisionsplikten. Undantagen syftar till att ge de mindre och medelstora företag en ökad laglig valfrihet i frågan om vilka redovisning- och revisionstjänster de ska köpa (SOU 2008:32, ss. 13–15). Diskussionen om att Sverige ska avskaffa revisionsplikten inleddes under 1990 talet och pågick under en längre period. För att minska företagens administrativa börda och förbättra små och medelstora företag konkurrensmässiga situation bestämde regeringen att Sverige ska utnyttja undantagen i EU:s fjärde direktiv från och med 1: a november 2010.

De negativa effekterna som reformen medför var svåra för att kvantifiera (SOU 2008:32, s. 14). Berörda myndigheter har till viss del anpassat sitt arbete till de nya förutsättningarna. Skatteverket blev tilldelade extra resurser för att säkerställa att företagets redovisning håller en grundläggande kvalitet. Detta genererade inte det önskade resultat och företagets inlämnade deklarationer innehåller mängdvis felaktigheter (RiR, 2017, ss. 10–11). EBM har granskat effekten som frivillig revision medfört för det svenska samhället. Resultatet i deras studie är oroväckande och visar bland annat att 45 procent av de bolag som de granskat i studien används som brottsverktyg. De konstaterar även att 8 av 10 bolag som startades efter att reformen trädde i kraft väljer bort revisorn (EBM, 2016, s. 3).

Implementering av reformen motiverades som nödvändig för att minska företagens administrativa börda och samtidigt ge de svenska företagen bättre förutsättningar till att möta den hårda konkurrensen. Företag som valde bort revisor minskade sina direkta kostnader. De företag som har behållit revisorn växer snabbare både vad det gäller nettoomsättning eller personalstyrka än företag som har utnyttjat undantaget (RiR, 2017, ss. 10–11). Revisionen ökar de finansiella rapporternas trovärdighet. Kreditgivaren som är en viktig intressent lägger stor vikt till reviderade finansiella rapporter i samband med kreditgivningen. Enligt tidigare studier har företag som reviderar sina finansiella rapporter större möjligheter att skaffa sig extern finansiering till fördelaktiga räntekostnader (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–172).

3 Metod

3.1 Forskningsansats

Teoretiska referensramen och empirin går hand i hand i den samhällsvetenskapliga forskningen. De teorier som inte är empiriskt underbyggda kan uppfattas som spekulationer. På samma sätt kan de empiriska undersökningar som inte förankras i en teoretisk referensram tolkas som beskrivningar av enskilda fenomen och tillför ingen ny insikt som hjälper oss att bättre förstå samhällsmässiga fenomen. Det finns olika tillvägagångssätt forskaren kan använda sig av för att verifiera om empiri bekräftar teori eller inte; den induktiva forskningsansatsen samt den deduktiva forskningsansatsen (Johannessen och Tufte, 2003, s.35).

Den induktiva forskningsansatsen har sin utgångspunkt i empirin. Data samlas in genom att observera verkligheten på ett subjektivt sätt (Söderbom och Ulvenblad, 2016, ss. 39–40). Forskaren strävar efter att hitta generella mönster som kan omvandlas till generella begrepp eller teorier. Deduktiv forskningsansats har sin utgångspunkt i redan bekräftade teorier. Forskaren utgår från befintliga teorier och studiens forskningsfrågor och eventuella hypoteser testas i en empirisk studie (Johannessen och Tufte, 2003, s. 35; Söderbom och Ulvenblad, 2016, ss. 39–40). Insamlingen av data styrs av teorin och studiens eventuella hypoteser deduceras från de teorier som lyfts upp i studien. Forskaren bekräftar eller förkastar studiens hypoteser med hjälp av en empirisk granskning (Bryman och Bell, 2005, s. 31).

Den vetenskapliga ansatsen för vår studie är deduktion, där resultatet i tidigare studier samt befintliga kunskaper inom område präglar formuleringen av frågeställningar. Essensen i denna forskningsansats är att studiens hypoteser deduceras från befintliga studier och teorier inom området (Bryman och Bell, 2005, s. 31). Det är både tidigare erfarenheter och kunskaper som studiens frågeställningar grundas på. De problem som uppstått som följd av att reformen trädde i kraft som vi läste om i de olika granskningsrapporter, styrde oss mot vissa praktiska områden som exempelvis revisionens betydelse samt revisionens olika intressenter.[2] Flera studier inom området lyft upp det faktum att kvaliteten i företagets finansiella rapporter försämrats som följd av reformen.[3]Kreditgivaren som en av revisionens främsta intressent skulle påverkas direkt av eventuella brister i företagets finansiella rapporter. Efter att ha tagit del av resultatet i de olika studier samt en del forskning inom området kunde studiens frågeställningar formuleras.

3.2 Kvalitativ metod

Forskarna belyser två typer av forskningsmetoder; den kvantitativa forskningsmetoden samt den kvalitativa forskningsmetoden (Bryman och Bell, 2005 s. 390; Alvehus, 2013, s. 20–23). Vid tillämpning av den kvantitativa forskningsmetoden fokuserar forskaren på siffror för att lägga fram olika statistiskt verifierbara samband. Det är forskarens synvinkel som präglar studien och dennes kontakt med ämnet är minimalt. Kvalitativa metoden kräver närmare

[2] Avskaffandet av revisionsplikten.
[3] Riksrevisionens rapport, 2017:35; Ekobrottsmyndigheten, 2016.

kontakt mellan forskaren och ämnet. I en kvalitativ studie ligger forskarens fokus på att förstå den sociala verkligheten samt hur studiens deltagare tolkar denna verklighet (Carr,1994 ss. 716–718).

Syftet med studien var att studera hur bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag har ändrats som följd av revisionsavskaffandet. Även att kartlägga hur de hårda och mjuka faktorerna influerar kreditgivaren i sin kreditbedömningsprocess är av intresse. En kvantitativ studie ger bättre möjligheter till att undersöka den empiriska världen utifrån ämnets perspektiv samt intervjupersonens uppfattning och synsätt. Genom en kvalitativ studie kommer forskaren mycket närmare respondenterna. Detta resulterar i att forskaren upplever förstahandserfarenheter och skaffar sig värdefull information (Carr, 1994, ss. 716–718).

I en kvalitativ studie riktas forskarens intressen mot individen. Det är inte den objektiva verkligheten som forskaren vill studera utan forskaren strävar efter att få fram hur individen tolkar och formar sin verklighet. De begrepp som framträder och anses betydande i en kvalitativ studie är innebörd, kontext och process. Med innebörd menas att forskaren intresserar sig för hur respondenterna upplever, tolkar och strukturerar en omgiven verklighet relaterat till sina tidigare erfarenheter och kunskaper. Med kontext menas att forskaren studerar respondenterna i riktiga situationer och inte i experimentella artificiella laboratoriesituationer. Processen karakteriserar det kvalitativa perspektivet snarare än produkter eller resultat. I en kvalitativ studie har människan en viktig roll. Människan, oftast i interaktion med andra människor, är de kvalitativa studiernas viktigaste redskap (Backman, 2016, s. 56).

3.3 Litteraturgenomgång

Studiens teoretiska referensram indelas i tre huvuddelar. I första delen behandlas revisionens olika teorier och intressenter. I den andra delen presenteras kreditgivarens tillgångavägssätt vid insamling av information i samband med kreditgivning samt olika analysmodeller vid kreditbedömning. Den tredje delen av studiens teoretiska referensram handlar om revisionens betydelse. För att hänvisa till de källor vi refererar till i vår studie har vi använt oss av referenssystemet Harvard. Harvardsystemet är en verdetagen system för referenshantering och har använts för första gången 1881 vid Harvard University i USA (Högskolan i Borås, s. 3). I studien har vi refererat i enlighet med upplaga 9.7.

För att finna relevanta vetenskapliga artiklar har sökningen till stor del skett genom databaser från biblioteket på Högskolan i Halmstad. Vetenskapliga artiklar söktes fram även via sökmotorn Google Scholar. För att säkerställa att artiklarna har en god kvalité är nästan alla artiklar som använts i studien peer *reviewed*. Bland de sökord som har använts för att få fram relevanta artiklar är *audit*, *voluntary audits, small business lending decisions, soft information, hard information, SME financing, cash-flow.* Utöver vetenskapliga artiklar har vi refererat även till granskningsrapporter som har tagits fram av berörda myndigheter, bland annat riksdagen och ekobrottsmyndigheten. Dessa granskningsrapporter belyser för- och nackdelar med reformen och tar upp intressenternas syn på revision. De nackdelar som har lyfts upp av olika

myndigheter är viktiga för studien inte minst för att kreditgivaren använder ett företags finansiella rapporter som underlag för beslutsfattning.

De artiklar som bedömdes relevanta tillsammans med de olika teorier och granskningsrapporter står till grund för studiens problemformulering och teoretiska referensram. Även relevant facklitteratur samt olika relevanta böcker och avhandlingar som har lånats från Högskolebiblioteket i Halmstad samt Stadsbiblioteket i Växjö har använts i studien. För att möjliggöra insamlingen av den information som är av intresse för studiens ämne ingår även olika internetkällor i vår studie.

3.4 Datainsamling

Genom att skaffa fram den information som behövdes till denna studie har insamlats både primär- och sekundärdata. Den primära datainsamlingen är den information som forskarna själva får fram genom en frågeställning. För att få fram den primära datainsamlingen har den större insamlingen av information skett genom intervjuer med några företrädare för banker som arbetar med företagsutlåning. Sekundär datainsamling är den information som har fåtts fram genom tidigare frågeställningar som har gjorts i register och databaser (Dahmström, 2011, s. 14). Den datainsamlingen som har samlats in genom sekundära data har använts som ett komplement eller en kombination med den primära datainsamlingen. En fördel med insamling av sekundärdata är att det kan bli billigare *per element* än vid en datainsamling av primärdata. Detta innebär då att den sekundära datainsamlingen är mer lättillgänglig att finna och är mindre resurskrävande (Dahmström, 2011, s. 127). Det finns olika typer av intervjuformer som förknippas med kvalitativ forskning; strukturerad, semistrukturerad och ostrukturerade intervjuer. Vid helt strukturerade intervjuer utgår forskaren från förutbestämda frågor utan att avvika från intervjuguiden. I en semistrukturerad intervju utgår intervjuaren från ett fåtal öppna frågor och respondenterna har större möjligheter att påverka intervjuns innehåll. En helt ostrukturerad intervjun utmärks som ett öppet samtal som vägleds av ett övergripande ämnesintresse (Alvehus, 2013, ss. 86–87).

I studien har data samlats in med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer är när intervjuaren har ett antal förbestämda frågor som ställs till respondenten under intervjuns gång. Sedan följs detta upp med mer spontana och icke-förutbestämda frågor (Johannessen och Tufte, 2002, s. 97). En semistrukturerad intervju syftar till att få beskrivningar av intervjuobjekten livsvärld för att tolka betydelsen i de beskrivna fenomenen. En semistrukturerad intervju ger intervjuaren större chans att bli synlig som en kunskapsproducerande deltagare i själva processen. Intervjuaren ges även större talesätt när det gäller att styra samtalet på de frågor som han eller hon bedömer som mest viktiga i förhållande till forskningsprojektet (Brinkmann, 2013, s. 21). En semistrukturerad intervju ger forskaren möjlighet att avvika från intervjuguiden samtidigt som intervjuperson ges frihet att utforma svaret på sitt eget sätt. Vid semistrukturerade intervjuer är intervjuprocessen flexibel och intervjupersonen har möjlighet att utforma sina svar och lyfta upp det som den upplever som

viktigt och relevant. Genom att ställa följdfrågor kan forskaren få mer fylliga och detaljerade svar (Bryman och Bell, 2005, ss. 474–475).

För att strukturera intervjun användes en intervjuguide (se bilaga 1). Denna intervjuguide har tagits fram med hjälp av relevanta teorier som valdes i syfte att besvara forskningsfrågorna. Vid framtagning av intervjuguiden strävade vi efter att formulera lösa frågor som inte hindrar alternativa idéer eller synsätt. Bedömningen som gjordes var att det är viktigt för vår studie att ge intervjupersonerna möjlighet att lyfta upp just de områden som uppfattas som speciellt viktiga för dem.

Det är av betydelse för studien både det som intervjupersonerna säger men även det sättet de uttrycker sig på. För att ha möjlighet att analysera detta är det viktigt att en fullständig redogörelse av det utbyte som ingår i intervjun fås. Under intervjun ska fokusen ligga på det som intervjupersonen säger för att kunna ställa relevanta och viktiga följdfrågor. För att inte bli distraherade av behovet av att föra anteckningar önskar vi spela in alla våra intervjuer. Vid kvalitativa intervjuer brukar det alltid finnas en variation vad det gäller hur långt tid varje intervju tar, men intervjuns kvalitet avspeglas inte av dess längd (Bryman och Bell, 2005, ss. 489–491). Intervjuer på mellan 40 minuter och en timme bedömdes tillräcklig långa för att få svar på alla frågor. Vi vill inte ta alltför mycket tid i anspråk och vi bedömer att inom detta tidsspann kommer det inte att vara svårt att få potentiella respondenter att ställa upp.

3.5 Operationalisering

Som nämndes tidigare i studien har intervjun strukturerats med hjälp av en intervjuguide.[4] Intervjuguiden baseras på operationaliseringen av studiens frågeställningar. Operationaliseringen syftar till att testa olika teorier i det verkliga sammanhanget samt belysa hur de teoretiska begrepp som lyfts fram i studien ska mätas i praktiken. För att den teoretiska referensramen ska framkalla förtroende måste de teorier samt problem som lyfts upp i studien tillämpas och empiriskt bekräftas i det verkliga sammanhanget där frågan eller problemet förekommer. För att uppnå denna bekräftelse ska teoretiska referensramen översättas till observanta, tydliga komponenter. Dessa komponenter kan ta form av bekräftade hypoteser, empiriska indikatorer eller kunskap påstående (Lynham, 2002 ss. 232–233).

Se operationaliseringstabellen i Bilaga 2.

3.6 Val av respondenter

Bankerna har en nyckelroll i ett lands ekonomi och deras främsta uppgift är att förmedla betalningar samt möjliggöra sparande och investeringar. Det finns i totalt 125 banker i Sverige som delas in i fyra kategorier; bankaktiebolag, utländska banker, sparbanker och

[4] 3.4 Datainsamling.

medlemsbanker. Av bankaktiebolag finns det tre stora svenska banker: Swedbank, Handelsbanken och SEB. Den första etablering av en utländsk bank på svensk marknad skedde 1986. Den största utländska bank som finns etablerat på svensk marknad är Nordea men antalet utländska banker som finns etablerade på den svenska marknaden var i december 2019, 37 stycken. I Sverige finns det även ett stort antal fristående sparbanker som finns etablerade på både lokala och regionala marknader. De flesta sparbankerna har ett omfattande samarbete med Swedbank. Medlemsbankerna främjar medlemmarnas intressen och har som ändamål att bedriva bankverksamhet åt medlemmarna (Svenska Bankföreningen, 2020).

Det är inte alltid möjligt att ta med hela populationen i en studie. Ibland är det mest praktiskt att genomföra en urvalsundersökning och välja ut och undersöka en del av populationen. Det är viktigt att urvalen är representativ för hela populationen och kan representera samtliga enheter (Johannessen och Tufte, 2002, ss. 133–134). Vi vill undersöka hur frivillig revision påverkar bankernas kreditbedömning av små aktiebolag. De tre svenska storbankerna står för 54 procent av all utlåning på den svenska bankmarknaden (Finansinspektionen, 2020, s. 5). Samtliga tre svenska storbanker är med i studien. Även ratailbankerna och utländska bankerna har varsin representant i vår studie. Respondenternas erfarenhet inom området var ett viktigt kriterium som beaktades vid val av respondenter. Det bedömdes som viktigt att de respondenter som intervjuas har stor erfarenhet inom kreditgivning och har arbetat med de frågorna både innan och efter att reformen trädde i kraft.[5]

3.7 Genomförandet av intervjuer

Insamlingen av primärdata kan delas in i tre olika steg; före under och efter datainsamlingen (Söderbom och Ulvendblad, 2016, s. 93). För att samla in data användes en intervjuguide som baseras på operationalisering av studiens frågeställningar. I början av intervjun ställdes några allmänna frågor där respondenten fick berätta om sin erfarenhet inom området. Vidare består studiens intervjuguide av kärnfrågor som bedömdes viktiga för att kunna besvara studiens frågeställningar.

I början när empirin skulle samlas in var det svårt att få tag på respondenter som kunde ställa upp på intervjuer, eftersom de inte hade tid för en intervju. Anledningen till detta antar vi beror på att folk har blivit uppsagda och det är mycket arbete som behöver göras på ett fåtal personer. Detta kan då ha uppstått på grund av den rådande Covid-19 pandemin som är just nu. Processen började sakta av och en del banker hade inte möjlighet att hjälpa oss med motivering att de saknar resurser för att ställa upp. Efter en hel del samtal bokades tio intervjuer med fem olika banker. På grund av rådande omständigheter med Covid-19 pandemin valde de flesta av våra respondenter att svara på frågor via en digital plattform. Insamlingen av empirin till denna studie har gjorts via intervjuer på plats, Team- och Zoomintervju, telefonintervjun och via mejlkontakt. Empirin har anskaffats genom intervjuer med företagsrådgivare, företagschefer eller kundansvariga på de större bankerna. Det är både kvinnor och män som har blivit intervjuade. För att värna om den personliga integriteten och bankspecifika uppgifter, har vi

[5] Avskaffandet av revisionsplikten.

valt att både banken och respondenten ska vara anonyma. Bankkontoren där respondenterna arbetar på kommer också vara anonyma. Det kommer presenteras på följande sätt Bank 1, Bank 2 och så vidare.

På grund av rådande omständigheter med Covid-19 pandemi fanns det inte möjligheten att träffa alla respondenter personligen. Några respondenter hade inte möjlighet till ett möte och de valde att svara på våra frågor via mail. För att samla in data genomfördes även en del datorstödda intervjuer i form av videosamtal antingen via Team eller Zoom. I de fallen där respondenterna inte hade möjlighet att ställa upp för en Zoom- eller Teamsintervju bokades en telefonintervju. En nackdel med en telefonintervju kan vara att intervjuaren inte kan se respondentens kroppsspråk för att se hur han eller hon reagerar på en viss fråga (Bryman och Bell, 2013, s. 495). De flesta av respondenterna hade möjlighet att träffa oss antingen via Zoom eller Teams eller personligen på deras kontor. Innan intervjun börjar är det viktigt att besluta hur intervjun ska dokumenteras. En intervju kan dokumenteras bland annat genom ljudinspelning eller anteckningar. Ljudinspelningen är att föredra eftersom det är svårt att föra så detaljerade anteckningar och viktiga detaljer kan falla bort och inte kan användas i den analytiska fasen (Justesen och Mik-Mejer, 2013, s. 48). Alla respondenter gav sitt medgivande om att intervjun kunde spelas in. I nästa steg transkriberades samtliga inspelade intervjuer.

3.8 Bearbetning och tolkning av data

Transkriberingsprocessen är överföring från talat till skrivet språk (Bryman och Bell, 2013 s. 491). Analysprocessen påbörjades med att transkribera samtliga inspelade intervjuer. När transkriberingsprocessen slutfördes genererade det även det första utkastet till den data som samlades i studien. Vidare analyseras empiriska materialet genom deduktiv innehållsanalys. Metoden innebär att en kategoriseringsmatris utvecklas och studiens empiriska data granskas noggrant, kodas och delas in i olika kategorier (Elo och Kyngäs, 2007, s. 111).

Som nämndes tidigare skapades en operationalisering av studiens referensram för att få fram studies intervjuguide. Operationaliseringen av referensramen används vidare som första versionen av analysmatrisen. Studiens empiriska data delades upp och kopierades i matrisen. Svaren som respondenterna gav på en fråga var av betydelse för flera frågor och de svaren lades på flera ställen i matrisen. När alla väsentliga data var inklistrade i matrisen bearbetades data genom att materialen lästes och nyckelord identifierades och kodades.

Kodning är en grundläggande analytisk process som används av forskare i bearbetning och tolkning av insamlat data (Corbin och Strauss, 1990, s. 12). Vid kodning av studiens empiriska data användes främst öppen kodning. Öppen kodning är en tolkningsprocess som analytiskt bryter ner insamlat data och ger forskaren nya insikter i det fenomen som återspeglas i data. Vid öppen kodning jämförs händelse, åtgärder eller interaktioner med varandra i syfte att hitta likheter och olikheter (Corbin och Strauss, 1990, s. 12).

3.9 Kvalitetssäkring

Vid kvalitativa studier kommer forskaren i nära kontakt med både ämnet och respondenterna. Detta medför en risk att studiens resultat till viss del kan påverkas av forskarens egna uppfattningar eller av slumpmässiga betingelser (Bryman och Bell, 2005, ss. 62–63). För att rättvist kunna bedöma studiens kvalitet ska en distinktion mellan reliabilitet och validitet göras. Reliabilitetsbegreppet handlar om att tydligt förklara undersökningens metoder (Justesen och Mik-Meyer, 2013, s. 33). Om andra forskaren gör samma undersökning och kommer fram till samma resultat tyder detta på att studien har en hög reliabilitet. Validitet handlar om huruvida forskaren identifierar, mäter och observerar det som han hade för avsikt att studera (Bryman och Bell, 2005, ss. 62–63; Alvehus, 2013, ss. 125–126). Validitetsbegreppet kan delas in i intern validitet samt extern validitet. Vid intern validitet ligger fokusen på att säkerställa att insamlad data matchar den verklighet som respondenterna upplever (David och Sutton, 2017, s. 33). I syfte att uppnå en högre intern validitet består intervjuguiden av öppna frågor. Respondenterna kan formulera svaren fritt och beskriva den verklighet de upplever både vad det gäller de faktorer som analyseras under kreditbedömningsprocessen men även hur eller om implementering av reformen förändrat deras arbete. Extern validiteten handlar om i vilken utsträckning studien resultat kan generaliseras till större populationer. Representativiteten och storleken hos urvalen från vilken studiens resultat hämtas är viktiga faktorer som beaktas för att uppnå en högre extern validitet (David och Sutton, 2017, s. 221). För att uppnå en någorlunda högre extern validitet har två respondenter från varje bank intervjuats. Respondenterna arbetar inte på samma kontor utan där det var möjligt bokades intervjuer med respondenter som arbetar på olika kontor i olika städer. Reliabiliteten och validiteten av en studie är inte beroende av varandra. Studien kan ha en hög reliabilitet utan att uppnå samma nivå på validitet (Alvehus, 2013 s. 20–23).

Reliabilitet- och validitetskriteriernas tillämplighet vid kvalitativa undersökningar har ifrågasatts. Anledningen till detta är att dessa kriterier förutsätter att det är möjligt att komma fram till den enda och absoluta bilden av verkligheten. För att bedöma kvaliteten av en kvalitativ studie borde även andra kriterier utöver reliabilitet och validitet beaktas. Forskaren inom området bedömer att även en studiens trovärdighet och äkthet borde beaktas för att bedöma dess kvalitet. Trovärdighet delas in i bland annat tillförlitlighet och överförbarhet. Genom att skapa ett tillförlitligt resultat inbegriper att forskningen utförs enligt de regler som finns samt att dess resultat rapporteras till studiens respondenter. Detta säkerställer att forskaren uppfattat rätt den sociala verkligheten han studerat (Bryman och Bell, 2005 ss. 400–406). För att stärka studiens tillförlitlighet samt säkerställa att den sociala verkligheten har uppfattats rätt har studiens empiri rapporterats till berörd respondent.

Överförbarhet visar huruvida studiens resultat blir samma även i en annan kontext eller situation, eller i samma kontext vid en senare tidpunkt. Även studiens äkthet ska beaktas vid bedömning av dess kvalitet. En studie bedöms ha en hög äkthet om forskaren försökt få fram en rättvis bild av de olika åsikter och uppfattningar som finns i den grupp av människor som studeras. Studiens resultat ska bringa till ökat klarhet av den sociala situation som studeras

(Bryman och Bell, 2005, ss. 400–406). För att få en rättvis bild av de olika åsikter och uppfattningar som finns inom den grupp som studerats intervjuades två respondenter på varje bank. Önskan var också att intervjua personer som arbetar med företagsutlåning men har olika befattningar. Vi bedömde att studiens resultat kan bli snedvriden genom att studera bara en viss yrkesgruppssyn på processen och fenomenet. Studien kan få en högre äkthet genom att intervjua respondenter som har olika befattningar eftersom det är flera intressenters verklighetsbild som studeras och förmedlas.

4 Empiri

4.1 Bank 1 Respondent 1 (R1 Bank 1)

Respondenten har sedan 2007 arbetat som företagsrådgivare. Enligt respondenten börjar kreditgivningsprocessen oftast genom att kunden söker kontakt med banken. Kunderna söker kontakt med banken i samband med att de vill starta upp ett företag eller utöka företagets verksamhet. När kreditbehoven är bekräftade är nästa steg att samla in information om företaget. Enligt respondenten kan insamlingen av information skilja sig åt beroende på i vilken fas som företagets verksamhet befinner sig i. Om företaget ska startas upp då kräver de på banken att företaget visar en budget och presenterar hur de har planerat företagets verksamhet. Om kreditbegäran kommer från ett redan befintligt företag görs en analys av företagets historik. Om företagets årsbokslut bedöms vara för gammal när kreditbedömningen ska genomförs begär de på banken att få aktuella ekonomiska rapporter i form av resultat- och balansrapporter.

Om företaget redan är en befintlig kund, besitter banken en del information om kunden. Respondenten förklarar att genom att granska kontorörelsen och se om företaget är sena med sina betalningar kan de på banken få en bild av företagets ekonomiska ställning. Information om företagets ekonomiska ställning hämtas även från upplysningscentralen (UC). Oftast är det kunden, via sin redovisningskonsult, som ser till att banken får aktuell information om företagets ekonomiska läge. Detta görs för att få en bild av hur verksamheten mår, samt uppskatta företagets framtida betalningsförmåga. Under kreditbedömningsprocessen görs även en analys av företagets kassaflöde. Respondenten menar vidare att även företagets tillgångar är viktiga vid kreditbedömningen för ett företags återbetalningsförmåga och hur företagets balans ser ut "*måste hålla ihop"* (R1 Bank 1, 13 april 2021). Om företaget saknar historik görs istället en analys av företagets försäljningsbudget. I kreditgivningsprocessen gör de på banken en analys av hur relevant, välbearbetad samt trovärdig budgeten är.

Kundrelationen är en viktig komponent vid kreditgivning. Banken kan via kundbesök samt genom tätare kontakt med kunden få en bättre förståelse för företagets verksamhet och kan även lättare hjälpa kunden vid behov. Kunderna kan genom att tillgodose banken med aktuell information i rätt tid bevisa att de ser på banken som en part i affären. Enligt respondenten spelar företagets ägare en viktig roll när banken beslutar om kreditgivning. Respondenten säger att "*bolaget blir aldrig bättre än dess ägare"* (R1 Bank 1, 13 april 2021). Under kreditbedömningsprocessen tittar de även på företagsägarens möjlighet att stödja bolaget ekonomiskt vid behov. Den bedömning som görs handlar inte bara om företagets ägare har möjlighet att gå in med pengar vid behov, utan även om ägarens villighet att tillföra mer pengar till bolaget. Utöver den ekonomiska situationen gör de på banken även en bedömning av ägarens personlighet. Företagsägarens utbildning, erfarenhet inom området, trovärdighet och seriositet bedöms också av banken i samband med kreditbedömningsprocessen.

För att minska informationsasymmetrin vid kreditgivning i samband med att företaget startar upp sin verksamhet begär respondenten att få in både en affärsplan och en budget. Anledningen

till att dessa underlag begärs in är delvis för att kunna ge företaget rätt rådgivning. Dessutom finns det en penningsrättslag som banken måste förhålla sig till. För att kunna bevilja kredit måste banken få in information om vilken typ av verksamhet som företaget ska ägna sig åt. Respondenten menar vidare att det är upp till kunden att visa intresse och se till att hålla sig informerad. Banken har enligt respondenten ofta en positiv inställning gentemot deras kunder och förväntar sig att även kunderna ska visa intresse och göra en extra insats för att lära sig driva företag. Under kreditbedömningsprocessen gör banken även en analys av företagets marknad. Analys av marknaden är viktigt speciellt för de företag som enligt banken tillhör någon bransch som är riskklassat.

"*Revisorn tittar på hur det gick och en redovisningskonsult tittar på hur det går* "(R1 Bank 1, 13 april 2021).

Enligt respondenten har deras arbetssätt inte förändrats sedan reformen trädde i kraft. De ställer fortfarande samma krav och följer samma steg i deras kreditgivningsprocess. Respondenten bedömer inte heller att kreditbedömningsprocessen försvårades som följd av att avskaffandet av revisionsplikten blev ett faktum. Redovisningskonsulterna har tagit över en del av det arbete revisorn har gjort tidigare. När revisionen avskaffades blev redovisningskonsulttitel en auktoriserad tjänst. Respondenten bedömer att företagets finansiella rapporter har fått högre kvalitet tack vare redovisningskonsulterna. Banken vill gärna att de kunder de arbetar med har en duktig redovisningskonsult och på det sättet försäkrar sig banken om att kvaliteten i företagets finansiella rapporter är hög. Enligt respondenten är redovisningskonsultens roll viktigare när det gäller mindre aktiebolag. I samband med kreditbedömning av ett mindre aktiebolag behöver banken oftast uppdaterat information om företagets verksamhet. Den informationen kommer banken lättare åt genom företagets redovisningskonsult. Självklart finns det även företag vars tillgångar består mycket av materiella eller immateriella saker. För dessa bolag bedömer banken fortfarande att det är viktigt att bolagets finansiella rapporter granskas av en revisor om bolaget vill låna pengar från banken.

De på banken följer i deras kreditgivningsprocess banklagen. Dessutom har de tagit fram egna kreditpolicyn som grundas på lagstiftningen. Den viktigaste premissen som måste vara uppfylld för att banken ska bevilja krediten är att kunna dokumentera kredittagarens återbetalningsförmåga. De vanligaste säkerheterna som banken tar vid kreditgivning är pant i fastigheter eller företagsinteckning. För de små företagen är även ägarborgen en vanlig säkerhet som tas vid kreditgivning. Respondenten anger att ägarborgen fungerar som ett bevis för att företagets ägare tror på sitt företag.

4.2 Bank 1 Respondent 2 (R2 Bank 1)

Respondenten har arbetat i cirka 30 år med företagsutlåning. Det finns flera olika informationsbärare som banken tar hjälp av för att samla in den information som behövs vid kreditbedömningsprocess. Banken får dels information genom ett första möte med kunden, där kunden själv får presentera och visa sin affärsidé. Som stöd i deras kreditbedömningsprocess

använder banken även finansiell information från företaget samt information om företaget från UC. Den finansiella information som banken använder i sin kreditbedömningsprocess är exempelvis företagets bokslut, delårssiffor, prognoser samt budgetar. Respondenten menar att företaget måste kunna visa att det klarar av att betala räntor och amorteringar. För att samla in den information som behövs i deras kreditbedömningsprocess använder banken även olika webbsidor. Även information från kollegor som har kunder inom samma bransch kan vara till hjälp under informationsinsamlingsprocessen. Respondenten berättar även att som kredithandläggare har du "*Öra mot marken*" (R2 Bank 1, 14 april 2021), det vill säga du tar till det som du själv hör om ägaren, men även vad ens kollegor har hört om ägaren och det bolaget. Detta bedöms vara en viktig komponent vid kreditbedömningsprocessen.

I deras kreditbedömningsprocess gör banken en samlad bedömning av både hårda och mjuka faktorer som vägs in i processen. Bedömning av de finansiella rapporterna spelar generellt en mycket stor roll vid kreditbedömning, enligt respondenten. Även kassaflödet är ett centralt begrepp för banken och respondenten säger att "*det är smörjmedlet i maskineriet*" (R2 Bank 1, 14 april 2021). Ett stabilt kassaflöde är en av förutsättningarna för att du som kredittagare ska få låna pengar av banken. I kreditbedömningsprocessen gör banken även en bedömning av företagets ägare. Enligt respondenten spelar företagets ägare en viktig roll när banken ska fatta beslut om kreditgivning. Respondenter säger att tilltro till företagets ägare samt hans eller hennes erfarenhet inom området är viktiga komponenter vid kreditgivning. Banken ska känna ett förtroende för ägare och ledning. En styrka som är viktig är erfarenhet, men ibland kan det vara viktigare med "*rätt person*" (R2 Bank 1, 14 april 2021) än att vederbörande har varit med i många år.

Kundrelationen bedöms oerhört viktig vid kreditgivning. Respondenten säger att " *vi måste skapa relationer med dessa för att vi ska känna att vi är bekväma med att låna ut pengar till bolaget"* (R2 Bank 1, 14 april 2021). Banken skapar kundrelationer genom att de har tätare relationer med sina kunder. Respondenten förklarar vidare att genom kundbesök får banken ökad kännedom om företagets verksamhet. Dessutom kan de på banken "*känna in atmosfären*" (R2 Bank 1, 14 april 2021) och samtidigt få möjlighet att prata med andra medarbetare inom företaget.

Enligt respondenten spelar revisionen en viktig roll vid kreditgivning. Det är ett "*kvalitetssigill*" (R2 Bank 1, 14 april 2021) och visar att banken kan lita på att den finansiella informationen är korrekt. Respondenten menar vidare att avskaffandet av revisionsplikten kan ha medfört svårigheter för banken att känna tillförlit till ett företags årsredovisning om inte en revisor har granskat räkenskaperna. Detta innebär att det kan bli svårare för banken att godkänna en kredit och då måste banken tacka nej. Just för att de inte vet om den finansiella informationen stämmer med verkligheten. Respondenten bedömer att detta hänger ihop med att kvalitetsstämpeln har fallit bort i samband med avregleringen av revisionsplikten och då kan det vara svårt att bilda sig en uppfattning om vad som är korrekt. Detta kan i slutänden gå ut över kredittagaren och den kommer inte att få beviljad kredit. Lösningen på detta blir att kunden får fundera igen om den inte ska ha en revisor ändå.

Vid genomförandet av en kreditbedömning berättar respondenten att de har ett regelverk som de måste följa. Dels internt, men även också från samhället i form av Finansinspektionen. Detta regelverk måste banken utgå ifrån när de får in en ny kund och ska starta en kreditprocess. Grunden till alla deras utlåningar är att de förväntas få tillbaka de pengar de lånar ut, genom återbetalningar. Det är detta som är mest väsentligt i deras kreditbedömningsarbete. Som et steg i kreditgivningsprocessen tar vanligtvis banken även olika säkerheter i form av olika pant som ska kunna realiseras vid behov. I samband med kreditgivning förekommer vanligtvis att banken även kräver borgen av företagets ägare.

4.3 Bank 2 Respondent 1 (R1 Bank 2)

Respondenter har arbetat i många år inom finansbranschen. Enligt respondenten görs en samlad kreditbedömning av kunden oavsett företagets storlek. De på banken brukar använda i princip samma process vid insamling av information oavsett bransch som företaget är verksam i eller företagets storlek. Mycket av informationen kommer till banken genom kunden. Till att börja med ska kunden presentera sin affärsidé. Banken kompletterar med ytterligare informationer från UC samt branschanalyser eller information från internet.

Enligt respondenten, börjar själva kreditprocessen med ett möte med kunden. Respondenten anger vidare att det är viktigt att de på banken skaffar sig en uppfattning av vem personen som sitter bakom företaget är. För de mindre företag som befinner sig i början av deras livscykel anses personen som sitter bakom företaget spela en viktig roll. Ägarens erfarenhet inom det området företaget ska bedriva sin verksamhet eller dess personlighet bedöms enligt respondenten vid kreditgivning. Om företaget saknar historik begär de på banken att ta del av två års resultat- och balansbudget samt en redovisning av företagets affärsidé. Företagets ägare ska även beskriva sin affärsplan och redogöra för de steg han eller hon ska uppnå i sin affärsidé för att lyckas. I deras kreditbedömningsprocess blickar de på banken även framåt i syfte att utreda kommande behov. Banken måste få klart för sig om företaget ska lansera nya produkter, förändra verksamheten eller ta nya marknader under de kommande åren. Om företaget har en historik gör de på banken en analys av företagets resultat samt dess utveckling. Det görs även en analys av företagets balansräkning för att få en uppfattning om det finns några poster i balansräkningen som de på banken borde fästa extra uppmärksamhet vid. En viktig komponent i kreditbedömningsprocessen är enligt respondenten företagets kassaflöde. Respondenten anger att genom kassaflödesanalysen får de viktig information om företagets möjlighet att "*täcka alla andra åtaganden som finns i form av räntor och amorteringar till banken"* (R1 Bank 2, 15 april 2021). Enligt respondenten är det alltid en styrka om företagets ägare kan visa att han eller hon varit verksamt på marknaden under en längre period och framgångsrikt bedrivit verksamheten både när det rådde hög-eller lågkonjunktur på marknaden.

Respondenten anger att kundrelationen är en viktig aspekt vid kreditgivning. Respondenten menar vidare att "*kundrelationen är oerhört viktig när vi bedömer vem som styr och ställer i bolaget"* (R1 Bank 2, 15 april 2021). Enligt respondenten har bankens befintliga kunder lättare att låna pengar från banken än de kunder som inte är bankkunder. Det underlättar deras kreditbedömningsprocess om det redan finns en historik mellan kunden och banken.

Respondenten anger att det är mer arbetskrävande från bankens sida att göra en kreditbedömning för en kund som inte är deras kund.

Vid kreditbedömningsprocessen gör de på banken även en komplex analys av företagets marknad. Enligt respondenten analyserar banken vilka som är företagets kunder, dess leverantörer samt vilka som är företagets konkurrenter. Dessutom görs en analys om företaget måste övervinna någon tröskel för att ta sig in på en marknad och samtidigt hur stor marknadsandel företaget kommer att ta. Vid beviljandet av lånet har de som regel att ta säkerheter för lånet. Säkerheterna kan variera och beror på ändamålet med krediten. Om ändamålet är att köpa en fastighet där bolaget ska ha sin verksamhet, då vill banken ta ut en säkerhet i fastigheten. Detsamma gäller även om kunden ska köpa in en maskin i bolaget då vill banken ta maskinen som säkerhet. Om det inte går att ta säkerhet i själva ändamålet använder banken sig av en företagsinteckning berättar respondenten. Banken kan även kräva ägarborgen där ägare går i borgen för företagets förpliktelser. I sin kreditgivningsprocess följer banken rekommendationer från Finansinspektionen, EU:s lagstiftningar samt amerikanska lagstiftningar. Banken har även upprättat en egen kreditpolicy som enligt respondenten är stenhård och är skriven utifrån vad lagen säger.

Frivillig revision har inte påverkat bankens bedömning av en kreditpropå. Respondenten säger vidare att de helst vill se till att deras kunder anlitar en oberoende tredje part som granskar företagets finansiella rapporter. Till de kunder som kommer in till banken och vill låna pengar och inte har revisor rekommenderas att de ska skaffa sig en revisor. Enligt respondenten ökar revisorns granskning företagets finansiella rapporters tillförlitlighet. Detta kan vara bra för banken, men även för andra intressenter runt bolaget som ska ta del av bolagets finansiella rapporter. Respondenten menar vidare att i vissa situationer kan de på banken bevilja kredit till företag även om företaget inte har en revisor. Företaget ska arbeta med en auktoriserad redovisningskonsult som banken har förtroende för och samtidigt ska banken ta del av rätt information. Dessutom är relationen med kunden samt omfattningen av företagets verksamhet viktiga faktorer som banken tar ställning till i fall kundens finansiella rapporter behövs granskas av en oberoende revisor eller också räcker det att företaget arbetar med en auktoriserad redovisningskonsult.

4.4 Bank 2 Respondent 2 (R2 Bank 2)

Respondenten har 14 års erfarenhet av företagsutlåning. Enligt respondenten börjar kreditgivningsprocessen genom att kunden kontaktar banken. Respondenten anger vidare att banken brukar oftast vilja ha ett personligt möte med kunden, eftersom då får de en bättre uppfattning av vem personen som sitter bakom företaget är. Banken önskar även få en uppfattning om kunden har ordning och reda på alla papper som behövs vid kreditprocessen. Mycket av den informationen som banken behöver vid kreditbedömningsprocessen kommer de till hands via företagets ägare. Banken kompletterar med ytterligare information från UC, branschanalyser och information från internet.

Vid ett första möte med banken, ska företagets ägare presentera sin affärsidé. Banken bedömer positivt företagare som genom en tydlig presentation inger förtroende och visar samtidigt att de besitter kunskaper inom området. Det är alltid svårare för banken att tro på företagets affärsidé om företagaren verkar osäker i sin presentation anger respondenten. Företagets årsredovisningar anses vara en viktig del vid kreditbedömning. Genom analys av företagets årsredovisningar får de på banken en bild av företagsägarens förmåga att bedriva företag. Enligt respondenten är det även en fördel om företagaren har drivit företag tidigare så att hon eller han vet hur det fungerar och att det görs på rätt sätt. Även företagets budget är en viktig komponent vid kreditbedömning. Företagets ägare ska redovisa en budget och förklara på vilket sätt framtida risker är beaktade vid budgetssammanställningen. Respondenten berättar vidare att företagets kassaflöde är kanske den viktigaste komponent vid kreditbedömningsprocessen. Det är genom analys av företagets kassaflöde som kreditgivaren får en uppfattning om företagets förmåga av att återbetala lånen och räntan. Respondenten anger vidare att oftast börjar deras kreditbedömningsprocess med analys av företagets kassaflöde ”*Kassaflödet är prio ett för banken”* (R2 Bank 2, 19 maj 2021). För att banken ska bevilja kredit måste företaget ha en stabilt kassaflödet. Säkerheterna har en sekundär betydelse enligt respondenten.

Kundrelationen är en viktig aspekt vid kreditgivning. Det är alltid lättare enligt respondenten att göra en kreditbedömning på en befintlig kund. Finns det redan en historik mellan banken och kunder kan de mjuka faktorer bli framträdande vid kreditbedömningsprocessen. Det är alltid svårare, enligt respondenten, att bedöma om personen är ärlig eller inte om det inte finns en bank-kundrelation sedan tidigare. Respondenten berättar att en bra kundrelation förutsätter återkommande kontakt med kunder. Kunderna tar regelbunden kontakt med banken och håller banken uppdaterat med information om företagets aktuella ekonomiska ställning. Det viktiga är att kunden tar kontakt med banken i ett tidigt stadie om det skulle gå dåligt för bolaget och företaget har problem med att betala ränta och amortering på sina lån. Säkerheterna bedöms spela en viktig roll vid kreditgivning. Vilka säkerheter banken tar beror på ändamålet med lånet men det mest förekommande är fastighetspant eller företagsinteckning. Företagets ägare privatekonomi bedöms också vara viktig. Banken förväntar sig att ägaren ska gå i borgen för företagets förpliktelser. Genom säkerheten minskar riskerna för banken och det blir ägaren som tar de största riskerna ifall denne inte lyckas sköta företaget på ett bra sätt, anger respondenten.

Vid kreditbedömning gör banken även en marknadsanalys. Respondenten anger vidare att Covid-19 pandemin medfört att banken är mer försiktig i sin kreditbeviljandet. Vid marknadsanalys ligger fokusen, enligt respondenten, på hur marknadssituationen ser ut, om det är låg-eller högkonjunktur på marknaden.

Enligt respondenten blir det en kvalitetsstämpel på företagets finansiella rapporter om en revisor har granskat dessa. Det ökar även de finansiella rapporternas tillförlighet när bland annat årsredovisningen har blivit granskad och påskriven. Trots detta har frivillig revision inte påverkat eller försvårat bankens kreditbedömningsprocess. Revisionen blir viktigt om banken ska bevilja en större lån. Respondenten anger vidare att, vid större lån, kräver de fortfarande att företagets finansiella rapporter är reviderade av en oberoende tredje part. Respondenten

berättar även att den större delen av de mindre bolag som hade revisor innan avskaffandet av revisionsplikten har kvar revisor än idag.

4.5 Bank 3 Respondent 1 (R1 Bank 3)

Respondenten har arbetat i cirka 20 år inom bankväsendet. De på banken tillämpar delvis en digitaliserat kreditgivningsprocess där bankens kunder har möjlighet att komplettera en digital ansökan. Den digitala kreditgivningsprocessen förutsätter att företaget har en historik och att företaget även har en bokslutsrapport. Det görs dessutom kontroll av företaget mot UC och en riskklassificering av företaget, utifrån ett internt system. Ansökan som kunden har fyllt i hamnar hos bankens kundcenter och en av bankens företagsrådgivare tar upp ärendet och därefter kontaktas kunden. Respondenten menar vidare att företaget måste ha ett visst antal poäng i riskklassificeringsmodellen för att banken ska bevilja kredit. Mjuka faktorer som banken väger in i kreditbedömningsprocessen är företagsägarens erfarenhet inom området, hur väl upparbetat företagets affärsplan är, om den är rimlig samt om företagaren besitter rätt kompetens. Banken gör även en bedömning av ägarens ekonomiska situation. En bedömning görs sedan av dennes förmåga och vilja att stötta företagets verksamhet vid behov.

Respondenten menar vidare att alltid är det enklare att analysera företag som redan har en historik på ett antal år. Genom att analysera företagets kontoutdrag eller företagets bokslut får de på banken en bra bild av hur svängningarna i företagets ekonomi ser ut. Dessutom kan de på banken, genom att hämta information från UC, få en bild av hur företaget har skött sin ekonomi, om de är sena med betalningar av sina fakturor eller om det finns registrerat några anmärkningar på företaget. En central variabel för banken i kreditprocessen är kredittagarens återbetalningsförmåga. Banken gör en bedömning av om kundens kassaflöde räcker till för att betala tillbaka lånet och räntan på lånet. Även om det finns många hårda variabler som analyseras av banken under kreditbedömningsprocessen säger respondenten även att *"människan är också jätteviktig"* (R1 Bank 3, 16 april 2021). Det görs även en bedömning av personen som sitter bakom företaget. Egenskaper som trovärdig, engagerat och kunnighet bedöms som viktiga. Respondenten menar vidare att genom att besöka företaget får de på banken en bra uppfattning om det finns ordning och reda i företaget, vilka maskiner som finns i företaget eller hur lagersituationen ser ut. Dessutom kan de på banken få en ökad förståelse för företagets verksamhet samt vad är det för typ av produkter som företaget gör. Respondenten säger vidare att genom besök på företaget kan banken visa sitt intresse för företaget. Företag som ska startas upp och befinner sig i början av sin livscykel faller ur det automatiska beviljandet av krediten. Det blir enligt respondenten ett mer traditionellt förfaringssätt. När det gäller nystartade företag görs under kreditbedömningsprocessen en analys av företagets affärsplan, affärsidé samt en analys av företagets budget. Enligt respondenten blir analysen av de mjuka faktorerna kanske lite mer framträdande vid kreditbedömning av ett nystartat företag.

Vid kreditbedömning görs under kreditbedömningsprocessen även en analys av företagets marknad. Inom vissa branscher tar de på banken hjälp av olika branschexperter. Enligt respondenten hjälper branschexperterna till med analyser om utvecklingen i respektive bransch i framtiden. Med hjälp av informationen från branschexperter kan företagsrådgivaren få en

uppfattning om det finns ett behov på den marknad där företaget har för avsikt att etablera sig. Respondenten säger vidare att säkerheterna är en viktig del i kreditprocessen. De traditionella bankerna finansierar ett företags tillväxt och utveckling och inte riskkapital. Därför måste banken vid kreditgivning säkerställa att det finns säkerheter inom företaget. Bland de säkerheter som banken tar förekommer företagsinteckning i företagets omsättningstillgångar samt pantbrev i fastigheter. Factoring där banken använder kundens fakturor som säkerhet bedöms vara ganska effektivt, speciellt om företaget växer snabbt. För att knyta ihop kunden till affären vill banken även ha någon form av ägarborgen. Respondenten säger att det är bankens sätt att säkerställa att kunden gör sin yttersta för att tillsammans med banken se till att verksamheten utvecklas väl.

Kundrelationen är en ganska viktig variabel vid kreditbedömning. Enligt respondenten är det lättare för banken att göra kreditbedömningar för de kunder som har bedrivit verksamhet i några år och hunnit skapa förtroendekapital under dessa år samtidigt som kommunikationen mellan de och banken har skett på ett öppet och transparent sätt. Respondenten menar vidare att relationen är viktigt eftersom banken strävar efter att ha både nöjda kunder och långsiktiga relationer med sina kunder. Respondenten säger att ibland kan "*vi agera mer som en rådgivare egentligen än affärsrådgivare till kunderna*" (R1 Bank 3, 16 april 2021). Banken strävar efter att ha öppna och transparenta relationer med sina kunder, genom en bra och öppen kommunikation kan de hitta lösningar framåt.

I deras kreditgivningsprocess lyder banken under Finansinspektionen tillsyn. Finansinspektionen ger ut föreskrifter och reglerar hur kreditprocessen borde gå till och samtidigt hur banken borde hantera kreditriskerna. Utöver det följer banken även de europeiska myndigheterna som ger rekommendationer om kreditprocessen. Banken har även tagit fram egna kreditpolicy som i grund och botten syftar till att hantera kreditriskerna på ett effektivt sätt.

Enligt respondenten är revisorns granskning någon form av "*kvalitetsstämpel"* (R1 Bank 3, 16 april 2021) där en extern part har granskat företagets finansiella rapporter. Respondenten anger vidare att för de minsta företag är revisorns roll inte avgörande; "*har de liksom en checkkredit på 200 tkr i sitt konsultbolag, ja det spelar inte så stor roll"* (R1 Bank 3, 16 april 2021). Enligt respondenten tar de mindre företagen vanligtvis hjälp av en auktoriserad redovisningskonsult. De som arbetar på banken vet vanligtvis vilka redovisningsbyråer som har duktig personal. För mindre aktiebolag är, enligt respondenten, det arbete som en redovisningskonsult gör värt nästan lika mycket som en revisorsgranskning. När det kommer till företag som växer snabbt och har större balansräkning vill de på banken mycket gärna att dessa kunder ska ta hjälp av en revisor. Enligt respondenten vill de på banken att en revisor har varit inne och inventerat och värderat företagets lager. Detta gäller även för de företag som har lite större tillväxtplaner och vill låna större belopp av banken. Respondenten säger att det blir oftast ett led i deras beslutsunderlag, för att de ska kunna gå vidare i kreditgivningsprocessen kräver de att företaget ska ta med en revisor som är en tredje part.

4.6 Bank 3 Respondent 2 (R2 Bank 3)

Respondenten har arbetat i 25 år med företagsutlåning. Det finns olika informationsbärare som banken kan ta hjälp av för att samla in den information som behövs i deras kreditgivningsprocess. Banken får dels information genom ett första möte med kunden, där kunden själv får presentera och visa sin affärsidé. Företagets ägare ska även tillgodose banken med olika finansiella information. Den finansiella informationen kan vara till exempel budgetar, balansräkning, årsredovisning och även kassaflödet som har stor betydelse vid kreditgivningsprocessen. Är bolaget ett företag som har varit i gång några år och som vill ha ett lån är även en viktig del i processen att den visar sin historik, för detta kan ge stöd till de finansiella delarna, om siffrorna har varit bra eller dåliga. Kreditgivaren kan även vid bedömningen av kunden få fram information från kollegor som har kunder inom samma bransch vid insamlingsprocessen. Kredithandläggaren brukar även kontrollera om företagets ägare har en god privatekonomi. För att om inte kredittagaren kan sköta sin egen privatekonomi så är stor risk att den inte skulle kunna sköta bolagets ekonomi heller. Detta går hand i hand säger respondenten.

Vid en kreditbedömningsprocess gör banken en samlad bedömning av både hårda och mjuka faktorer som vägs in. De finansiella delarna spelar en stor roll vid kreditbedömningen och analys av företagets kassaflöde förekommer vanligtvis i början av processen. Kassaflödet är ” *a och o”* (R2 Bank 3, 23 april 2021) för att en kredit ska gå igenom. Får kunden inte ihop kassaflödet så finns det en risk att bolaget inte kommer kunna betala tillbaka lånet. Då beviljar banken inte lånet och tackar nej till kunden.

Vid kreditgivningsprocessen gör banken även en bedömning av företagets ägare. Enligt respondenten spelar ägaren en viktig roll och den personligarelationen är väldig viktig. Det som vägs in stort är vilken magkänsla som kreditgivaren får av kunden, bland annat att den känner att kunden tror på sin affärsidé och att den har ett intresse i det. Kundrelationen är oerhört viktig för att banken ska kunna bevilja en kredit till kredittagaren. Respondenten berättar att oftast när den ska göra en kreditbedömning så avgör ofta magkänslan. Känns det inte bra från början säger respondenten nej direkt i stället för att dra ut på det.

För att banken ska kunna skapa en så bra relation som möjligt till kunden, berättar respondenten det att de har återkommande kontakt på olika sätt med sina kunder. Genom olika event och informationsträffar där de bjuder in personer som redan är kunder i banken och även nya personer som banken vill ska bli kunder hos dem. De som brukar vara med från de olika företagen då är framför allt ägaren, ledning, revisorer, advokater och ekonomichef. Banken brukar även åka ut till företag och träffa kunden där. Kredithandläggaren får då chansen att se hur företag ser ut och även träffa andra medarbetare i bolaget.

När det kommer till säkerheten och borgen vid lån berättar respondenten att kunden ska ge säkerhet eller gå i borgen privat. Hur mycket som kredittagaren måste gå i borgen eller med en säkerhet beror på vad de ska finansiera och investera i bolaget. De kredittagaren som går in med större belopp som säkerhet för bolaget har större möjligheter att få ett lån beviljat. I om med detta försvinner även bankens risk betydligt. Respondenten säger även att *” Om*

kredittagaren går åt skogen med sitt eget företag så ska det även svida ekonomisk privat i ens plånbok" (R2 Bank 3, 23 april 2021).

Enligt respondenten är det alltid bra om en revisor är kopplad till bolaget. Har en revisor granskat och signerat revisorsberättelsen som styrker att siffrorna är kontrollerade och granskade, så blir det en *"kvalitetsstämpel"* (R2 Bank 3, 23 april 2021) på att det stämmer. Respondenten berättar även att:

"är det så att du har gjort det själv eller du har en redovisningskonsult som har gjort årsredovisningen så kan det också vara bra, men då är det ingen som har satt sin signatur på att siffrorna har blivit granskade och stämmer" (R2 Bank 3, 23 april 2021).

Har bolaget en revisor så klarar banken sig med en mindre säkerhet än om bolaget inte hade någon revisor. Bolaget hade behövt en större typ av säkerhet eller borgen. Banken kan begära en större säkerhet, för det kan vara så att banken inte litar lika mycket på siffrorna om inte en revisor har granskat dem. *"Kvalitetsstämpeln*" (R2 Bank 3, 23 april 2021) försvinner i och med att siffrorna inte har blivit kontrollerade och granskade. Genom att kunden går själv i borgen privat så visar det att kunden tror på sin affärsidé och att banken kan lita på att den menar allvar.

Avskaffandet av revisionsplikten har inte påverkat kreditbedömningsprocessen tycker respondenten. Däremot berättar respondenten att det har förändrat på hur säkerheten är för alla mindre bolag. Tidigare hade alla bolag revisorer och banken kunde lita på att företagets finansiella rapporter återspeglar en rättvis bild av företagets ställning och resultat. Idag får ägaren i mindre bolag, som inte behöver revisor, ta ett större ansvar att se till att siffrorna i de finansiella rapporterna stämmer och inga fel föreligger. Enligt respondenten har företagets finansiella rapporter inte fått sämre kvalité som följd av avregleringen. Oftast är det mindre bolag och då kanske det inte behövs lika mycket information, som vid ett större bolag. Banken brukar oftast säga till kunden att den ändå borde skaffa en revisor.

4.7 Bank 4 Respondent 1 (R1 Bank 4)

Respondenten har arbetat mot företagskunder under en lång tid. Enligt respondenten börjar ofta kreditgivningsprocessen med ett möte med kunden. Respondenten anser att genom att träffa kunderna på plats i deras vardag får de på banken en bra uppfattning om vilka kunderna är samt vad det är för verksamhet de bedriver. Det är viktigt om kunderna har rent och fint i verkstaden och maskinerna är servade. Budskapet som förmedlas vidare är att de har ordning och reda på allt annat också. Det är många mjuka faktorer som de på banken tar del av under första mötet med kunden. Det är vanligtvis under det första mötet när de får en känsla av vem personen som finns bakom företaget är. Även information om företagsägarens branscherfarenhet eller kunskaper inom området tar de på banken del av under det första mötet. Respondenten berättar vidare att de får även en känsla om företagets ägare verkar trovärdig i sitt uppförande samt om han eller hon har fullkontroll över verksamheten.

Banken följer samma steg i deras kreditbedömningsprocess oavsett kundens storlek. Respondenten säger att det sker väldig mycket information utbyte mellan banken och dess

kunder under kreditgivningsprocessen. Oftast är det kunden som är informationsbäraren. I vissa fall och bara om kunden har godkänt det kan de på banken vända sig till kundens redovisningsbyrå eller revisor för att ta del av viss information. Som finansiellt underlag vid kreditbedömningsprocessen använder banken kundens senaste bokslutsrapport. Utöver det kräver de att få in även preliminära siffror för de månader som har gått in på det nya året. Därför bedömer de på banken att det är viktigt att deras kunder har möjlighet att ta ut preliminära siffror från deras affärssystem. Genom att begära in preliminära siffror försäkrar de sig om att kunderna är insatta i företagets verksamhet och samtidigt är villiga att delge all information som är kopplat till företagets verksamhet. I deras kreditbedömning använder de på banken en ratingmodell på en skala 1 till 6. Varje siffra kan vara svag, medel eller stark. Det är både kvalitativa och kvantitativa faktorer som matas in i ratingsmodellen. Banken använder alltid kundens senaste bokslutet som underlag för beräkning av företagets kreditrating. De nyckeltal som de använder är företagets soliditet, likviditet och räntetäckningsgrad. Utöver det använder banken även företagets omsättning och företagets rörelseresultat. För att värdera in de mjuka faktorerna använder banken sig av den information som kunden har delat med sig under deras första möte med banken. Utöver information från deras kunder kan de på banken använda sig av interna kunskaper som exempelvis bankens branschinformation.

Det är sex olika områden som analyseras under en kreditgivningsprocess. Enligt respondenten gör de på banken en analys av företagets kunder. Det bedöms positivt om kundkretsen består av både små och stora företag. Som ett steg i kreditbedömningsprocessen görs även en analys av företagets leverantörer. Vidare analyserar de kundens ekonomiska ställning där bland annat historik över företagets omsättning och olika nyckeltal ingår i analysen. Banken gör även en analys av företagets likviditet och samtidigt skaffar de sig en bra uppfattning om hur känslig kunden är för svängningar. Det görs även en bedömning av ägarna eller ledningen som finns bakom företaget. Under kreditbedömningsprocessen strävar de på banken efter att skaffa sig en uppfattning om ifall ägaren eller ledningen är kapabla att driva företagets verksamhet på rätt sätt samt om de vågar fatta tuffa beslut. Även ägarens privata ekonomi är av betydelse för banken. Banken gör en bedömning av ägarens privata ekonomi eftersom de vill försäkra sig om att ägaren har möjlighet att stötta företaget med finansiering vid behov. Banken vill även skaffa sig en uppfattning om de risker som finns för just det företaget som kanske banken ska låna ut till. Enligt respondenten är det oftast en SWOT-analys som banken använder i sin analys. Oftast är det kunderna som ska presentera vad ser de för styrkor, svagheter eller möjligheter med och för deras verksamhet. Sist men inte minst vill banken få en bild av hur företagets ägare eller ledningen ser på framtiden samt vilka framtida planer de har för sitt företag.

Respondenten säger vidare att banken alltid bedömer det som positivt om företaget har funnits på marknaden under några år. Det är alltid lättare, enligt respondenten, att göra en kreditbedömning för de företag som redan har en historik och en analys av företagets omsättning och dess marginal kan göras. Respondenten menar vidare att det alltid är svårare för banken att gå in i ett nystartat bolag "*där man inte riktigt vet vad det tar vägen*" (R1 Bank 4, 20 april 2021). Enligt respondenten blir den ännu viktigare att de på banken får förtroende för företagets ägare om företaget saknar historik. Under kreditbedömningsprocessen gör

banken även kontroll av företaget mot UC. De företag som har anmärkningar får direkt ett negativ svar. Även information som exempelvis ofta förekommande bytte av revisor eller redovisningskonsulter kan väga in negativ vid kreditbedömning.

Vid deras kreditbedömningsprocessen bygger banken sin kreditpolicy på regelverk från Finansinspektionen. Utöver det följer banken även EU:s finansiella regelverk. De säkerheter som banken vill ta in i samband med beviljandet av kredit beror lite på ändamålet med krediten. Om ändamålet med lånet är köp av fastighet då tar banken ut en pant i fastigheten, om det går. Vill kunden låna pengar av banken för att köpa en maskin, då vill de på banken ha en pant i maskinen. Om kunden som vill låna pengar är ett litet företag som kanske befinner sig i början av sin livscykel, förekommer det oftast att banken kräver även personlig borgen. Om banken bedömer att företagets verksamhet utvecklas på rätt sätt kan den personliga borgen tas bort.

Avskaffandet av revisionsplikten har inte haft någon påverkan på hur banken genomför sin kreditbedömningsprocess. Respondenten säger att de på banken "v*ill ha in samma material i alla fall"* (R1 Bank 4, 20 april 2021). Banken kräver fortfarande att deras kunder som vill låna pengar från banken ska tillgodose banken med kvalitetssäkrad finansiell information. För att försäkra sig om att företagets finansiella rapporter innehåller rätt information råder banken kunder, som inte har revisor, att anlita en redovisningskonsult som banken är förtrogen med. Enligt respondenten är det avgörande i en kreditbedömningsprocess om de på banken kan lita på den information som kommer de till hands. Gör de på banken inte detta, kan det påverka kunden som förnekas krediten. Respondenten menar vidare att dåligt material *in* kan bara generera dåligt material *ut*.

4.8 Bank 4 Respondent 2 (R2 Bank 4)

Respondenten har arbetat inom banksektor i cirka 14 år. Enligt respondenten börjar ofta kreditgivningsprocessen med ett möte med kunden. Mycket av den hårda informationen som de på banken behöver i deras kreditbedömningsprocess kommer de till hands via kunden. Kunden får även presentera sin affärsidé samt visa en budget och presentera vilka förväntningar som han eller hon har på framtiden. Om uppgifterna i kundens årsredovisning bedöms vara gamla begär de på banken att få in även preliminära siffror på det innevarande året. Genom att analysera kundens preliminära balans-och resultaträkning får de en bra uppfattning av hur bolaget mår vid tiden när krediten söks. Enligt respondenten görs vid kreditbedömning även en analys av kundens kassaflöde. De på banken gör en analys av kundens återbetalningsförmåga i syfte att skaffa sig en uppfattning om kundens kassaflöde klarar av att betala tillbaka lånet. I samband med kreditbedömningsprocessen tar de på banken även en kreditupplysning på kunden. Respondenten anger vidare att idag är det svårt att få igenom ett kreditbeslut om kunden har anmärkningar sedan tidigare. En anmärkning är enligt respondenten "*lite grann beteende på kunden"* (R2 Bank 4, 28 april 2021). De på banken vill ha skötsamma kunder och en anmärkning kan vara ett tecken på att kunden inte har skött sin ekonomi på bästa sätt.

Enligt respondenten är den person som ligger bakom företaget viktig i deras kreditbedömningsprocess, "*känslan för kunden, absolut, den är viktig*" (R2 Bank 4, 28 april 2021). I samband med kreditbedömningsprocessen vill banken skaffa sig en uppfattning om personen bakom företaget är en driven person samt om han eller hon har koll på verksamheten och vet vad det innebär att bedriva företag. Till de kunder som kontaktar banken och är *"helt gröna"* (R2 Bank 4, 28 april 2021) rekommenderar de på banken att kontakta Nyföretagarcentrum som enligt respondenten hjälper till med både budget och affärsplaner och ger en bra grund i vad det innebär att driva företag. Under kreditbedömningsprocessen görs även en bedömning av företagsägarens förmåga och vilja att stötta sitt företag ekonomiskt vid behov.

Enligt respondenten kan det underlätta vid kreditbedömningsprocessen om de känner kunden sedan tidigare, känner till företagets affärsidé och har följt bolaget genom åren. Banken arbetar enligt respondenten även med många nya kunder och där finns det från början ingen bank-kundrelation. Det flera olika parametrar som de på banken bedömer vid kreditgivning och alla dessa parametrar ska vara uppfyllda för att krediten ska beviljas, anger respondenten.

I samband med kreditbedömningsprocessen gör de på banken även en branschbedömning och analyserar marknadssituationen för branschen som företaget vill satsa på. Vidare tittar de även på kundens framtida konkurrenter och skaffar sig en uppfattning om det finns ett behov på marknaden av den affären inom trakten. Enligt respondenten görs en analys av företagets kunder samt hur beroende företaget är av en viss kund. Vid kreditgivning förekommer det vanligtvis att företagets ägare även går i borgen för bolagets förpliktelser. Detta är enligt respondenten ett sätt för banken att skydda sig och vid behov ha möjlighet att kräva pengarna från bolagets ägare. Utöver ägarborgen tar de på banken i samband med kreditgivning även företagsinteckning som pantbrev eller fastighetspant. Avser krediten inköp av en stor maskin tar banken vid kreditgivning pant i maskinen. I deras kreditgivningsprocess följer de riktlinjer från Finansinspektionen. Utöver detta har de på banken tagit fram egna kreditpolicyn som följs noga vid kreditgivning.

Enligt respondenten har avregleringen av revisionsplikten inte påverkat deras kreditgivningsprocess. Trots detta säger respondenten att revisorsgranskning är en kvalitetsstämpel. Idag är revisorsgranskning inte tvingande för små aktiebolag och andra faktorer som exempelvis förtroende för kunden är *"a och o"* (R2 Bank 4, 28 april 2021) vid kreditgivning enligt respondenten. Många företag arbetar med en redovisningskonsult trots att det inte finns något krav på det heller. Respondenten anger vidare att ett kreditbeslut inte ska hänga på om företaget har revisor eller inte. Det är faktorer som förtroende för kunder samt deras bedömning om kunden har koll på verksamheten och kan klara sig utan revisor som är viktiga vid kreditgivning. Enligt respondenten är det många små företag som klarar sig utan revisor och bara tar hjälp av en bokförare som kan stötta företaget med både råd och tips. Det är dock både storleken på krediten och verksamhetens omfattning som spelar roll vid bedömningen om företaget klarar sig utan revisor eller inte.

4.9 Bank 5 Respondent 1 (R1 Bank 5)

Respondenten har arbetat inom finansbranschen i cirka 23 år. Enligt respondent följer banken i stort sett samma steg i deras kreditbedömningsprocess. Beroende på verksamhetens omfattning samt kreditens storlek gör de på banken lite djupare riskanalyser. Det är kundens ansvar framförallt att se till att banken får de underlag som behövs för att en kreditbedömningsprocess ska påbörjas.

Respondenten anger vidare att kreditbedömningsprocessen av de mindre aktiebolagen ofta börjar med att kunden kommer till banken med en ansökan. Nästa steg i kreditprocessen innan ansökan behandlas innebär att de på banken skaffar sig kännedom om kunden. Detta innebär, enligt respondenten, att få en uppfattning av kundens verksamhet samt dess affärsidé. Kunden ska även beskriva hur han eller hon ser på framtiden i form av företagets omsättning samt dess resultat. Under mötet vill de på banken även förstå syftet med investeringen samt vem personen som ligger bakom bolaget är. Kunden ska vanligtvis även presentera en två års budget som visar i siffror vilken omsättning som investeringen ska generera för verksamheten. Respondenten berättar att de begär även av kunden att få in företagets senaste årsbokslut. Kommer kunden in med siffror i bokslutet som är för gamla, kan banken kräva kunden att också komma in med en delårsrapport som underlag. Genom att analysera aktuella siffror får de på banken en aktuell inblick i företagets verksamhet. Även en kreditupplysning på kunden tas vid kreditbedömningsprocessen. Banken tittar även på styrelseinformation för att se om kunden sitter i styrelsen men även om det finns andra bolagsengagemang och i så fall hur dessa sköts över tiden. Analyser av företagets återbetalningsförmåga görs av banken. Finns det risk att företagets kassaflöde inte håller gör de på banken även en analys för att säkerställa att säkerheterna täcker skulden. Alla dessa steg analyseras och ett beslut levereras till kunden.

Intern skötsel, det vill säga hur kunden har skött sina tidigare åtagande mot banken, är en viktig komponent i bankens kreditbedömningsprocess. I ett mindre aktiebolag är företagets ägare ofta tätare sammankopplat med aktiebolaget. De kunder som sköter sin privatekonomi på ett bra sätt bedöms som skötsamma kunder. Har kunden ordning på sin privatekonomi så har den även ordning och reda i sitt företag, anger respondenten. Både kundens erfarenhet och kunskap bedöms som viktiga komponenter vid kreditbedömningen. Personens kännedom är också lika viktig. Det underlättar vid kreditbedömning om det finns en längre relation mellan banken och kunden. En annan aspekt som underlättar under kreditprocessen är enligt respondenten om de på banken redan vet att personen som söker krediten är en trovärdig person. De nya kunder som kommer till banken och ansöker om kredit ska tillgodose banken med en genomarbetad budget som de på banken bedömer är trovärdig. Vidare görs en bedömning om kundens framtida förväntningar är rimliga eller inte.

Under kreditbedömningsprocessen görs det även en marknadsanalys. Först och främst vill de på banken att kunden ska göra en presentation av marknadsanalysen. I nästa steg ska banken göra en bedömning av kundens marknadsanalys, om den känns rimlig eller inte. Vid kreditbedömningen kan banken begära olika tillgångar i form av säkerhet. Mest föredrar de på

banken realsäkerheter. Framförallt föredrar de fastighetspant, enligt respondenten. Det förekommer även företagsinteckningar som tecknas i bolagets tillgångar. Dessa säkerheter kompletteras oftast med ägarborgen speciellt på de nystartade företagen. Genom ägarborgen försäkrar banken sig om att företaget inte överlåts utan bankens kännedom. I deras kreditbedömning följs ett centralt regelverk. Det centrala regelverket är framtaget utifrån det som Finansinspektionen säger i bland annat belåningsgrad, riskbranscher eller hur kunderna ska riskklassas. Hos banken är platsbesök hos kunden reglerat i deras eget regelverk. Respondenten anger vidare att om kunden är en produktionsenhet, fastighetsägare eller har ett stort lager då är det alltid intressant att se vilka tillgångar som finns i företagets balansräkning och hur dessa ser ut.

Respondenten anger att revisorsgranskning är en kvalitetsstämpel men det betyder inte att de på banken ser negativt på företag som inte har valt att ha en revisor. Enligt respondenten är det oftast en kostnadsfråga. Respondenten berättar vidare att företag som inte har revisor väljer att anlita etablerade byråer och företagens årsredovisningar är oftast korrekt gjorda. Det spelar inte så stor roll i bankens kreditgivning om kunden har revisor eller inte, enligt respondenten. Vid mer komplicerade transaktioner, som till exempel bolagsförvärv, blir revisorns roll viktigare vid själva upplägget av affären. Banken ställer inga krav på att företaget ska ha en permanent revisor i bolaget. När det kommer till koncerntransaktioner kan det bli aktuellt att banken vill ha revisorns utlåtande, för att säkerställa att affären har genomarbetats på rätt sätt. Enligt respondenten är det i vissa fall mer viktigt att företaget arbetar med en duktig redovisningskonsult som hjälper till exempel med frågor om skatteupplägg eller utdelning och samtidigt hjälper företagaren att få en bra balansräkning och kassaflöde.

4.10 Bank 5 Respondent 2 (R2 Bank 5)

Respondenten har arbetat som företagsrådgivare i cirka 13 år. Enligt respondenten börjar oftast kreditgivningsprocessen med att kunden kontaktar banken. Oavsett om det gäller företag som redan är etablerade på marknaden eller företag som ska startas upp kräver de på banken att ta del av olika finansiella informationer. Dessa kan bestå av företagets bokslut, resultat- och balansrapporter, preliminära siffror eller budget. Banken kan hämta företagets senaste årsbokslut från InfoTorget. Enligt respondenten är det först och främst kundens uppgift att se till att de på banken får rätt och aktuell information. Företag som befinner sig i början av sin livscykel och saknar historik ska tillgodose banken med vanligtvis två årsbudgetar samt en affärsplan. Respondenten berättar vidare att banken gör en marknadsanalys samt en analys av kundens affärsplan. Det är komponenter som vilka är konkurrenterna, hur konjunkturen ser ut samt hur den lokala marknaden ser ut som analyseras. De flesta företag har en lite tuffare uppstart än vad företagaren tänker sig i början och därför är det viktigt att de på banken gör egna analyser vid sidan om och ställer olika kontrollfrågor anger respondenten.

Kassaflödesanalys är en viktig komponent under kreditbedömningsprocess och förekommer vanligtvis i början av processen. Respondenten anger att utlåning av pengar beror på kundens långsiktiga återbetalningsförmåga. Dessutom ställer banken som krav att deras kunder ska ha

både företagskontot och privatkontot i banken. Detta uppkommer för att de på banken vill skaffa sig en helhetsbild av kunden. För att krediten ska beviljas måste företagets kassaflöde tåla återbetalningen av lånet och räntan men även lön till företagare. Det sker mycket bytte av information mellan banken och kunden under det första mötet. Bland de frågor som banken måste ha svar på är vad syftet med krediten är samt hur företagets verksamhet ska vidareutvecklas. Som en steg i bankens kreditgivningsprocess följer också att banken tar kreditupplysning på kunden. Det är mycket svårare, enligt respondenten, att ta in nya kunder om det finns anmärkningar sedan tidigare.

Respondenten anger vidare att personen som sitter bakom företaget är lika viktig som siffrorna. De på banken ser positivt på företagare som har kunskap och erfarenhet inom området de bedriver eller vill bedriva företag på. Det bedöms också positivt enligt respondenten om företagaren är en kunnig person som genom en marknadsanalys kan visa att han eller hon är informerad, uthållig och har en bra planeringsförmåga. Det är alltid lättare att göra en kreditbedömning på en befintlig kund jämfört med en ny kund. Kundrelation innebär ofta ett ömsesidigt förtroende. Banken besitter redan en del historik på kunden och har möjlighet att analysera kundens skötsel och kontot underlättar mycket under kreditbedömningsprocessen, enligt respondenten. De på banken gör en helhetsbedömning och både hårda och mjuka informationer vägs in och bedöms vara lika viktiga komponenter för att krediten ska beviljas.

I samband med att kreditbeviljning alltid tas en skötselborgen på företagets ägare. Detta är enligt respondenten ett sätt för banken att knyta ägaren till företaget. Respondenten anger vidare att personen som ligger bakom företaget är en extrem viktig komponent i kreditbedömningsprocessen. De vill säkerställa att företaget inte säljs vidare utan deras kännedom. Som ett komplement till ägarborgen tar banken även säkerheter som fastighetspant eller företagsinteckning. Enligt respondenten finns det ett gediget regelverk som de måste ta hänsyn till under kreditbedömningsprocessen. Den byggs först och främst på riktlinjer från Finansinspektionen, men banken har tagit fram även egna kreditpolicyn som följs noggrant under processen.

Det förekommer ofta enligt respondenten att de besöker kundens verksamhet. Detta är av stort intresse speciellt om kunden är i tillverkningsindustri eller äger en butik. Kundbesök är ett bra sätt för banken att visa intresse samt få en känsla för kundens verksamhet. Det finns en del information som de på banken kan ta del av genom kundbesök. Genom att besöka företagets verksamhet kan de på banken särskilja en bra företagare från en mer slarvig företagare. Respondenten anger vidare att de företag som slarvar med sin verksamhet, slarvar oftast också med ekonomin.

Respondenten anger vidare att revisorsroll beror lite på verksamhetens omfattning samt storlek på lånet. Det bedöms inte vara ett större problem om ett mindre aktiebolag väljer att inte ta hjälp av en revisor. Företagets finansiella rapporter granskas alltid av de på banken under kreditbedömningsprocessen. Om de har några frågetecken rörande företagets bokslut eller lagervärdering kan de rekommendera att företagen tar in extern hjälp. Respondenten medger

att det är en fördel om företaget har revisor, men samtidigt upplever de inte att avskaffandet av revisionsplikten medfört stora bekymmer för de vid kreditbedömningsprocessen. Vid invecklade affärer som exempelvis bolagsförvärv kräver de att en revisor ska vara inblandad i affären. Banken kräver inte att företagaren ska anlita en permanent revisor i bolaget. Istället ställs det krav på att företagaren tar hjälp tillfälligt av en revisor. Respondenten bedömer inte att kvaliteten på företagets finansiella rapporter försämrats som följd av reformen. Om det har förekommit tillfällen där företagets finansiella rapporter varit tveksamma då är de allra minsta företagen som kanske sköter bokföringens själva. Enligt respondenten företagare som bedriver lite större verksamheter anlitar vanligtvis extern hjälp i form av bland annat redovisningskonsulter. Detta medför att företagets finansiella rapporter kan hålla hög kvalitet enligt respondenten.

5 Analys

5.1 Kreditgivningsprocessen

Det finns ett gediget regelverk som kreditgivaren måste ta hänsyn till vid kreditgivningsprocessen. Först och främst lyder bankerna rekommendationer från Finansinspektionen (Svensson, 2003, ss. 23–24). Dessutom finns det olika normer, värderingar eller antaganden som en organisation måste ta hänsyn till. Trycket för anpassning kan komma från organisationens olika intressenter eller från staten i form av olika lagar och regler (Eriksson-Zetterquist 2009 ss.17–18; Deegan och Unerman, 2011, ss. 363–364). Samtliga banker som deltog i studien följer vid kreditgivningsprocessen rekommendationer från Finansinspektionen. En viktig komponent i kreditgivningsprocessen är kundens långsiktiga återbetalningsförmåga. Respondenterna förklarar att de är skyldiga enligt lag att dokumentera kundens återbetalningsförmåga. Utöver riktlinjer från Finansinspektionen följer bankerna även EU:s riktlinjer vid kreditgivning. Samtliga respondenter förklarar att bankerna har även tagit fram egna kreditpolicyn som följs noga under kreditgivningsprocessen. Enligt R1 på Bank 3 kan den kreditpolicy som bankerna själva tagit fram skilja sig lite från bank till bank. Bankernas egen kreditpolicy syftar först och främst till att säkerställa att de risker som banken tar i samband med att krediten beviljas är minimala och hanteras på ett effektivt sätt. Detta styrks av Bruns och Fletcher (2008, ss. 171–174) som förklarar att kreditbeslutet har en betydande inverkan på bankens totala verksamhet. Det främsta kriteriet som beaktas när en kredit beviljas är kredituppdragets framtida lönsamhet.

Kreditgivningsprocessen börjar med att kunden söker kontakt med banken. Det kan vara både befintliga kunder samt nya kunder som söker kontakt med banken för att få ett lån. Kreditgivningsprocessen är en kritiskt och riskabel process (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174). Innan lånet beviljas måste kreditgivaren säkerställa att kredittagaren kan betala tillbaka lånet och räntan (Burén och Nyquist, 2005 ss. 34–37). Analys av företagets kassaflöde hjälper kreditgivaren att få en uppfattning om kredittagarens återbetalningsförmåga. Samtliga respondenter förklarar att under kreditprocessen görs en bedömning av företagets framtida kassaflöde. För att krediten ska gå igenom måste de säkerställa att kundens framtida kassaflöde räcker till för att betala tillbaka lånet och räntan. Genom att bevilja lånet blir kreditgivaren en av företagets intressenter som besitter legitima fordringar i företaget. De intressenter som investerar kapital i ett företag utsätter sig för en viss risk som följd av investeringen (Mitchell, et.al. 1997, ss. 854–857). R1 Bank 3 samt R2 Bank 4 förklarar att det kan tillkomma saker som ingen av parterna kunde förutse när kreditbeslutet fattades. Osäkerheten i marknaden kan uppstå som följd av en lågkonjunktur eller minskat efterfråga på vissa produkter som följd av exempelvis en pandemi. Denna osäkerhet beaktas vanligtvis när krediten beviljas. En kreditpropå går igenom bara om kreditgivaren kan säkerställa att kunden kan frigöra sina framtida förpliktelser. Genom att göra det minskar banken den risk som uppstår som en följd av investeringen (Brody och Frank,1998, s. 46). Det finns flera informationsbärare som bankerna tar hjälp av för att samla in den information de behöver under kreditgivningsprocessen. Dessutom är den information som banken analyserar under kreditgivningsprocessen av både hård och mjuk karaktär.

5.2 Informationsinsamling

Enligt Liberti och Petersen, (2018, ss. 1–2) spelar informationen en betydande roll i alla finansiella transaktioner. Ett steg i kreditgivarens kreditbedömningsprocess är att samla in relevant information om kredittagaren (Maro, et al. 2014, s. 526). Bankerna brukar använda olika strategier för att samla in den information som behövs vid kreditbedömning. Genom denna information som banken får fram kan kredithandläggaren avgöra om lånet beviljas eller inte. Företagets ägare har en betydande roll under informationsinsamlingsprocessen. Mycket av den information som bankerna behöver under kreditbedömningsprocessen kommer de till hands via deras kunder. R1 Bank1 samt R1 Bank 4 förklarar att en viktig roll under informationsinsamlingsprocessen har även kundens redovisningskonsult eller revisor. Flera respondenter (Bank 1, R1 Bank 3, Bank 4 samt R2 Bank 5) berättar att även sökning på olika webbsidor kan bli aktuell under informationsinsamlingsprocessen.

Även när det gäller de företag som ska startas upp är företagets ägare den främsta informationskällan som bankerna använder vid kreditbedömningsprocessen. Företagaren får presentera sin affärsidé, en affärsplan eller en budget. Genom en genomarbetat affärsplan, en omfattande marknadsanalys och en tydlig presentation kan företagaren övertyga kreditgivaren att han eller hon är en skicklig och seriös person som vet vad det innebär att bedriva ett företag. Detta styrks av Jankowicz och Hisrich (1987, ss. 50–51) som förklarar att en genomarbetat affärsplan är en indikator på låntagarens skicklighet eller kunskap inom området.

Kreditgivaren kan genom en ofta förekommande och personlig kontakt med kunden samla in mer information om företaget än det finns tillgänglig i offentliga rapporter (Liberti och Petersen, 2018, ss. 1–2). Kundbesök är en effektiv informationskälla enligt de flesta av våra respondenter (R1 Bank 1, R1 Bank 2, Bank 3, Bank 4, Bank 5). R1 Bank 5 berättar att kundbesök är inskriven i bankens kreditpolicy. Kreditgivaren kan skaffa sig en bra uppfattning om kunden genom att besöka dess verksamhet. De kunder som har ordning och reda i verksamheten har oftast bra ordning och reda även på ekonomin. Alla delar av informationsinsamlingsprocessen är viktiga och underlättar för banken i deras beslutsprocess. Vid beslutsfattning måste kreditgivaren säkerställa att risken för att kunden inte kommer kunna betala tillbaka lånet är minimal (Bruns och Fletcher, 2008, ss. 171–174).

5.3 Hård information

Enligt Liberty och Pettersen, (2019, ss. 2–3) registreras hård information i numeriska värden och inom finans består det av bland annat ett företags finansiella rapporter, historik över betalningar eller mängden av produktion. Genom analys av hård information får kreditgivaren en uppfattning av företagets nuvarande och framtida ekonomiska stabilitet (Moro, et al. 2014 s. 527). En viktigt informationskällan som används under kreditbedömningsprocessen är företagets finansiella rapporter. Utöver företagets finansiella rapporter kräver de institutionella kreditgivare, enligt de flesta av respondenterna, att få in även preliminära siffror på det innevarande året. Detta styrks av (Svensson, 2003, ss. 94–100) som visar i sin studie att företagets årsredovisning, budgetar, eller prognoser förekommer bland de

bedömningsunderlagen som institutionella kreditgivare använder vid kreditbedömningsprocessen. Respondenterna förklarar att preliminära siffror krävs in för att de ska kunna skaffa sig en uppfattning om hur det går för företaget vid tiden när kreditansökan kommer de till hands.

Information från kreditbyråerna är en viktigt informationskällan som används under kreditbedömningsprocessen (Liberty och Pettersen, 2019, ss. 2–3). För att få information om kundernas kreditvärdighet tas, under kreditbedömningsprocessen, kreditupplysning på kunden. Enligt R2 Bank 4 är en kreditupplysning ett sätt för banken att skaffa sig en uppfattning av hur väl kunden sköter sig. Eftersom bankerna vill ha skötsamma kunder blir det svårare för de kunder som har betalningsanmärkningar att få ett lån beviljat. De företag som ska starta upp och saknar historik kan inte tillgodose kreditgivaren med finansiella rapporter. I dessa fall ska kunderna presentera en affärsplan samt en budget. Budgetperioden skiljer sig mellan de olika bankerna men vanligtvis avser den en 2–3 års period framåt i tiden enligt respondenterna. Genom att begära en budget kan kreditgivaren få en bild av företagarens planeringsförmåga samt säkerställa att han eller hon förstår dem ekonomiska faktorer som kan påverka företagets resultat (Jankowicz och Hisrich, 1987, ss. 50–51). Om företagets ägare visar en ökad förståelse för de faktorer som påverkar företagets ekonomiska resultat och produktkvalitet ökar kreditgivaren förtroende för företagets förmåga att prestera väl. Två av våra respondenter (R1 Bank 1 och R1 Bank 3) förklarar att även analys av kontorörelse kan förekomma under kreditbedömningsprocessen. Detta för att få en bild om det finns en kontinuitet i företaget och samtidigt se hur svängningar i företagets ekonomi ser ut. Risken för kreditförluster minskar om banken håller sig väl informerat om det låntagande företag (Svensson och Ulvenblad, 1994, s.6).

Säkerheterna är en viktig komponent i kreditbedömningsprocessen. Genom att kräva säkerheter i samband med kreditgivningen begränsar kreditgivaren företagsägarens handlingsfrihet (Bruns och Fletcher, 2008, s. 179). Dessutom anses säkerheterna vara kreditgivarens skydd mot kreditförluster när allt annat har misslyckats (Strischek, 2009, s. 36). Det är flera olika säkerheter som bankerna tar i samband med att en kreditansökan beviljas. De säkerheter som tas i samband med att lånet beviljas beror lite på ändamålet med lånet. Bankerna tar säkerhet i fastighet om ändamålet med lånet är inköp av fastighet, eller säkerhet i maskin om ändamålet med lånet är inköp av en större maskin. R1 Bank 5 berättade att de föredrar helst realsäkerheter och att det gillar fastighetspant. Dettas stöds av Strischek, (2009, s. 36) som visar i sin studie att de tillgångar vars värde bedöms vara stabil även vid konjunktursvängningar utgör den mest önskvärda typen av säkerhet.

Utöver de olika säkerheter som kreditgivaren tar vid beviljandet av krediter kräver kreditgivaren även borgen från företagets ägare (SOU 2008:32, s. 157). Detta innebär att företagsägarens privata ekonomi är en viktig komponent vid kreditbedömningsprocessen. Kreditgivaren kan kräva att kredittagaren investerar egna medel i företaget eller åtar sig ägarborgen (Bruns och Fletcher, 2008, s. 179). En viktig komponent i bankernas kreditbedömningsprocess är bedömningen om företagets ägare har möjlighet och är villig att

stötta företaget ekonomiskt vid behov. Ägarborgen förekommer vanligtvis, enligt samtliga respondenter, som ett steg i processen. För att bankerna ska bevilja krediten kräver de att företagets ägare ska gå i borgen för företagets förpliktelser. R1 Bank 4 förklarar att de kan tolka det negativ om företagets ägare motsätter sig ägarborgen. Det blir svårt för banken att tro på företagets affärsidé om inte företagets ägare är villigt att ta risker och satsa på idén. Dessutom förklarar respondenterna på Bank 4 samt Bank 5 att de vill helst att kunderna ska stå för en del av finansiering. Detta stöds av Bruns och Fletcher, (2008, s.179) som visar i sin studie att kreditgivarens beslut om att bevilja kreditbegäran påverkas av företagsägarens vilja att stå för en del av finansieringen. De kunder som delvis finansierar en investering signalerar vidare att de tror på sin idé och är villiga att satsa och riskera egna medel för att förverkliga den.

5.3.1 Kassaflödesanalys

Vid kreditgivningsprocessen är kassaflödet en stor del av underlaget till de finansiella rapporterna. Den större delen av beslutet, om kredittagaren ska få ett beviljat lån, hänger mycket på om kassaflödet visar att bolaget kommer kunna generera inbetalningar i framtiden. Enligt Berger och Udell (2006, s. 2948) är företagets kassaflöde en av de främsta källorna till återbetalning. Kundens kassaflöde är en oerhört viktig informationskälla i bankernas kreditbeslut. Samtliga respondenter förklarar att analys av företagets kassaflöde är en av de viktigaste komponenter vid kreditbedömning. Det är genom analys av företagets kassaflöde som kreditgivaren får en bild av företagets återbetalningsförmåga. Ett stabilt kassaflöde är en förutsättning för att kreditgivaren ska få låna pengar av banken.

Flera respondenter (R1 Bank 2, R2 Bank 3 samt R2 Bank 5) förklarar att kundens kassaflöde är en av de första delarna de analyserar under kreditbedömningsprocessen. De kunder som inte har ett stabilt kassaflöde kan få avslag på sin kreditansökan. Detta stöds av Allen och Cote (2005, ss. 200–201) som visar i sin studie att kassaflödet från den löpande verksamheten är en kritisk komponent i en kreditgivningsprocess. Ett positivt kassaflöde är enligt Allen och Cote (2005, ss. 200–201) en indikator på att företaget kommer att klara att infria sina förpliktelser i framtiden. Ett positivt kassaflöde signalerar att kredittagaren kan betala tillbaka lånet och ränta. R1 Bank 3 berättar att analys av kundens kassaflöde är central i deras kreditbedömningsprocess. Vid kreditbedömning har fokusen ändrats, förklarar respondenten, från säkerheter till företagets återbetalningsförmåga. Även R 2 Bank 2 förklarar att kassaflödet är det viktigaste komponent i bankens kreditbedömningsprocess. Enligt respondenten har säkerheterna en sekundär roll. Detta stöds av Cressy och Olofsson, (2003, ss. 90–91) som hävdar att vid kreditbedömning analys av företagets kassaflöde är att föredra framför den traditionella kapitalväxlarmetod som relaterar lånestorleken till säkerheter.

5.4 Mjuk information

Utöver den hårda informationen som samlas in i numeriska värden samlar banken in även mjuk information. Mjuk information samlas vanligtvis in i textform och avser bland annat åsikter, rykte, uttalandet om företagets framtida planer med även marknadskommentarer (Liberty och Pettersen, 2019, s. 3). Karaktären är den egenskap som kreditgivaren värdesätter mest vid

kreditgivning (Jankowicz och Hisrich, 1987 ss. 50–51). Bedömning av företagets ägare är en viktig del i bankernas kreditbedömningsprocess. Bland de första stegen i kreditbedömningsprocessen förekommer analys av företagets ägare i syfte att få en uppfattning om vem personen som representerar företaget är. Samtliga respondenter förklarar att de vill helst att företagets ägare ska ha någon form av utbildning eller erfarenhet inom det området som företaget ska bedriva verksamhet. Enligt Strischek (2009, ss. 34–35) återspeglas de erfarenheter och kunskaper som företagets ägare besitter i verksamhetens förmåga att fungera framgångsrik och lönsamt. Respondenterna på Bank 4 förklarar att de förväntar sig att företagets ägare ska ha koll på verksamheten och samtidigt ha kunskap i vad det innebär att bedriva företag. R1 Bank 3 instämmer med respondenterna på Bank 4 och säger vidare att Bank 3 gör även egna värderingar av det som kunden säger och bedömer om företagets ägare har de förutsättningar som krävs för att bedriva företag.

Enligt Bruns och Fletcher, (2008, s. 177) är ett företags affärsplan en indikator på företagsägarens förmåga att kommunicera företagets strategi till externa parter. En affärsplan som visar konsekvens i dess detaljer stärker kreditgivarens tro på kredittagarens ärlighet (Jankowicz och Hisrich, 1987 ss. 50–51). Genom att begära in en affärsplan får kreditgivaren en bra uppfattning av företagsägarens planeringsförmåga. En rimlig, genomarbetad affärsplan bevisar för kreditgivaren att företagets ägare kan företagets marknad, förstår marknadskrafterna och har tydliga planer på vilken plats på marknaden företaget kommer att ta. R1 Bank 4 berättar att det är viktigt för de i deras kreditbedömningsprocess att personen är trovärdig och har en utvecklingsplan för sitt företag. Bland de andra viktiga egenskaper som företagets ägare ska besitta förekommer värdighet, ärlighet och integritet (Strischek, 2009, s. 35). Flera respondenter (Bank 3, Bank 5) förklarar att genom att titta på företagets ägare privata ekonomin kan de skaffa sig en bild av vem är personen som finns bakom företaget. Enligt dessa respondenter om det finns ordning och reda i kundens privata ekonomi finns det ordning och reda överallt. R1 Bank 1 berättar att de på banken alltid försöker skaffa sig en uppfattning om företagets ägare är seriös, om den är trovärdig samt att den passar som företrädare för bolaget.

Även marknadspotentialen är en viktig komponent som kreditgivaren fäster stor uppmärksamhet vid under kreditbedömningsprocessen. Marknadsanalysen förekommer som en del i bankernas kreditbedömningsprocess. Marknaden betecknar den ekonomiska och miljömässiga påverkan på företagets ställning och resultat (Strischek, 2009, ss. 35–36). Hur omfattande är den marknadsanalys som görs under kreditbedömningsprocessen skiljer sig lite mellan de olika banker. Både om det är låg- eller högkonjunktur på marknaden samt vilka är företagets kunder, leverantörer samt konkurrenter analyseras under kreditbedömningsprocessen. R1 Bank 4 berättar att i vissa branscher kan banken ta hjälp av branschexperter medan respondenterna på Bank 5 angav att de kräver och vill helst att kunden ska presentera en marknadsanalys. Bankens uppgift blir i efterhand att göra en bedömning om den marknadsanalysen som kunden presenterar känns rimlig eller inte.

5.4.1 Kundrelationen

Enligt Moro och Fink, (2102, ss. 928–929) byggs relationsbaserat utlåning på mjuk information såsom företagets ägare karaktär eller dess tillförlitlighet. Genom starka och långsiktiga förbindelser med deras kunder samlar kreditgivaren in en rad privata uppgifter som senare är viktiga komponenter i en kreditbedömningsprocess. Kundrelationen är oerhört viktig under kreditbedömningsprocessen. Samtliga respondenter förklarar att det underlättar i deras kreditbedömningsprocess om de känner kunden sedan tidigare. En väletablerat bank-kundrelation innebär oftast ett ömsesidigt förtroende. Förtroendet kan definieras som en parts vilja att acceptera sårbarhet baserat på positiva förväntningar från en annan part (Svensson och Ulvenblad, 2000, ss. 1–2). R1 Bank 3 förklarar att de på banken strävar hela tiden efter att skapa långsiktiga relationer med deras kunder. Genom öppna och transparenta relationer kan banken och kunden hitta lösningar framåt vid svåra tider. Det krävs mer jobb från bankens sida vid en kreditbedömningsprocess om kunden är helt ny och inte finns någon historik mellan banken och kunden. Enligt Maro, et al. (2014 ss. 528–529) är både förhållandets längd och företagets ålder viktiga faktorer vid beviljandet av krediter. En nära bank-kundrelation medför ökat kredittillgänglighet för företagaren (Moro och Fink, 2012, ss. 928–929). Detta bekräftas av R1 Bank 2 som förklarar att det alltid är lättare för de kunder som är redan kunder i banken att få en kredit beviljat.

Respondenterna på Bank 4 har inte samma åsikt som R1 Bank 2. De medger att kundrelation är viktigt och möjligtvis underlättar det under kreditbedömningsprocessen om det redan finns en etablerat bank-kundrelation. Respondenterna förklarar vidare att historiken mellan banken och kunden spelar ingen roll vid beviljandet av krediten. R2 Bank 4 förklarar att kunden inte får kredit för att han eller hon känner någon på banken, utan det är flera olika faktorer som vägs in och bedöms. Banken arbetar med många nya kunder och enligt respondenten finns det från början ingen relation mellan banken och dessa kunder. Vidare berättar R1 Bank 5 att det inte alltid är till fördel för kunden att banken och kunden har en historik tillsammans. Det är positiv för kunden om den är skötsam och har skött sina åtagande mot banken på ett bra sätt. Men eftersom vid kreditbedömning tittar kredithandläggarna på Bank 5 mycket på intern skötsel kan det påverka kunden negativ om det motsatta gäller.

5.5 Revisionens betydelse

Genom sin granskning säkerställer revisorn att företagets finansiella rapporter innehåller information som sammanställs och presenteras enligt god redovisningssed (Minnis, 2010 ss. 463–465). Det är avgörande under kreditgivningsprocessen att kreditgivaren får tillförlitlig, jämförbar och användbar information (Sormunen, 2014, s. 232). Samtliga respondenter förklarar att de behöver kvalitetssäkrad finansiell information när kreditbeslutet fattas. Kreditgivaren måste känna förtroende för att företagets finansiella rapporter innehåller rättvis information. Det är revisorn, genom sin granskning, som är fundamentet till detta förtroende Doty, 2012, ss.1893–1894). Flera respondenter (R2 Bank 1, Bank 3, Bank 4, R1 Bank 5) medgav att revisorsgranskning är en form av kvalitetsstämpel. Respondenterna förklarar vidare att de flesta av deras kunder, tar hjälp av en redovisningskonsult och i många fall är den i sin tur auktoriserad. R1 Bank 5 säger att trots att revisorsgranskning är en kvalitetsstämpel, det

behöver inte vara negativ att vissa aktiebolag har valt att inte ha revisor. R1 Bank 3 instämmer med R1 Bank 5 och säger att revisorsgranskning är en kvalitetsstämpel. Respondenten förklarar vidare att de flesta mindre aktiebolag klarar sig ganska långt om de tar hjälp av en redovisningskonsult. Den hjälp som en duktig rådgivaren kan tillföra genom löpande kontakt med företagets ägare kan ha större värde för ett mindre aktiebolag än revisorsgranskning. R1 Bank 1 förklarar att vid kreditbedömningsprocessen behöver banken löpande uppdaterad information. En redovisningskonsult möjliggör för banken att lättare få tillgång till aktuell information. Dettas styrks av Sormunen, (2014, ss. 225–226) som visar i sin studie att, när det gäller de mindre aktiebolag, finns det oftast bättre kommunikationskanaler än revisionsrapporterna. För att säkerställa att företagets finansiella rapporter är av högre kvalitet rekommenderar de flesta av våra respondenter till sina kunder att arbeta med en redovisningskonsult som banken är förtrogen med. De som arbetar inom banksektor med företagsutlåning har oftast bra koll och vet vilka av redovisningskonsulterna som är mest kapabla och de känner tilltro till företagets finansiella rapporter om de ser att företaget arbetar med någon som banken är förtrogen med.

Revisionen ökar företagets finansiella rapporter tillförlitlighet och minskar samtidigt långivarens kostnader för övervakning (Kim et al., 2011, s. 589). Revisions behov och betydelse kan skilja sig beroende på vilka är företagets intressenter samt företagets miljö. De mindre aktiebolag verkar i en miljö där företagets olika intressenter tenderar att vara nära företaget. Detta kan leda till att revisionens betydelse får ett begränsat värde för ett mindre aktiebolag (Vanstraelen och Schelleman, 2017, ss. 555–567). Flera av våra respondenter (R1 Bank 1, Bank 3, Bank 4, Bank 5,) förklarar att företagets verksamhet och dess omfattning spelar en viktig roll när frågan om revisionens betydelse lyfts upp. Revisorns roll blir först avgörande när företagets verksamhet är omfattande och komplicerade frågor som exempelvis värdering av lager blir aktuella. Samtliga respondenter anger att de behöver ha kvalitetssäkrad finansiell information. Den finansiella informationen kan tillhandahållas även av andra aktörer som exempelvis redovisningskonsulterna. De företag vars verksamhet är av begränsad omfattning klarar sig långt om de tar hjälp av en duktig redovisningskonsult. R1 Bank 1, R1 Bank 3 och R1 Bank 5 förklarar att i vissa fall den hjälp som en redovisningskonsult bidrar med kan vara av mer värde för ett mindre aktiebolag än revisionen. Respondenterna förklarar vidare att en redovisningskonsult hjälper till med löpande frågor och oftast är den typen av service som ett mindre aktiebolag behöver mest.

Revisors roll är att säkerställa att företagets finansiella rapporter återspeglar företagets ställning och resultat (Palazuelos, et.al., 2020, ss. 157–158). Revisionen utförs för att tillgodose alla intressenters behov och intresse (Alander-Eklöv, 2019, ss. 69–71). R1 Bank 2 bedömer att revisorns roll speglar insynen från tredjeparts och för en företagare är ett kvitto att han eller hon har ordning och reda i sitt företag. För banken som intressent är revisorsgranskning en bekräftelse att siffrorna är ärliga samt företagets finansiella rapporter är av hög kvalitet. Enligt respondenten förutsätter de på Bank 2 att deras kunder har en revisor trots avsaknaden av kravet. Det är delvis de på banken, men även andra intressenter som kan dra nyttan av reviderade finansiella rapporter. En revisor skapar tilltro till siffrorna för kreditgivaren och samtidigt är dess roll lika viktig för företagets ägare samt alla olika intressenter till bolaget.

Respondenten förklarar vidare att i vissa fall kan de på banken bevilja kredit även om kunden inte har revisor men arbetar med en duktig redovisningskonsult som banken känner till. I dessa fall är företagets verksamhet, lånebeloppet samt kundrelationen viktiga komponenter när beslutet fattas.

5.6 Avskaffandet av revisionsplikten

Implementering av reformen motiverades som nödvändig delvis för att minska företagens administrativa börda men även för att ge de svenska företagen bättre förutsättningar för att möta den hårda konkurrensen som finns på marknaden (RiR, ss. 10–11, 2017). Samtliga respondenter förklarar att de behöver ha kvalitetssäkrad finansiell information vid beslutsfattning. Respondenterna förklarar vidare att de flesta mindre aktiebolagen som inte tar hjälp av en revisor arbetar istället med en redovisningskonsult som i många fall är auktoriserad. Vid avsaknad av revisionskraven kan landets lagar och reglar följas som en form av normativ isomorfism. Trycket av normativ isomorfism kan uppstå från företagets ägare eller den kultur och de arbetsmetoder som finns inom företaget (Deegan och Unerman, 2011, ss. 366–367). Detta innebär att bankerna känner tilltro för företagets finansiella rapporter och kan fatta säkra beslut. R2 Bank 1 och R1Bank 4 förklarar att oftast är det kunden som drabbas mest om de på banken inte känner tillförlit till företagets finansiella rapporter. Under kreditbedömningsprocessen ställer de olika kontrollfrågor för att säkerställa att företagets räkenskaper innehåller rättvis information. Respondenterna förklarar vidare (R2 Bank 1 och R1 Bank 4 R2 Bank 5) att de på banken kan neka krediten om de inte känner tilltro till företagets finansiella rapporter.

Implementering av reformen gör det möjligt för företagare att välja vilka redovisnings- och revisionstjänster de ska köpa (SOU 2008:32 ss.13–15).[6] R1 Bank 5 förklarar att beslutet av att ha en revisor eller inte är oftast en kostnadsfråga för ett mindre aktiebolag. Därför ställer Bank 5 inte som krav att deras kunder ska ha en permanent revisor i bolaget. Vid komplicerade transaktioner som exempelvis bolagsförvärv, kan de på banken ställa krav på revisorns utlåtande. Vidare är enligt R2 Bank 4 förtroende för kunden avgörande i deras kreditbedömningsprocess i och med kunden har idag möjlighet att välja om den ska ha en revisor eller inte.

Implementering av reformen medförde med sig även oönskade effekter. Sämre kvalitet i ett företags finansiella rapporter bedömdes vara en av reformen negativa effekter (RIR 2017:35 ss.6–12). Respondenterna bedömer inte att kvaliteten i företagets finansiella rapporter har fått en avsevärt negativ trend. R1 Bank 3 och R2 Bank 4 berättar att det kan förekomma fall där kvaliteten på företagets finansiella rapporter kan förbättras med oftast gäller detta de kunder som inte arbetar med en redovisningskonsult heller. I de fallen ger banken rekommendation att kunden ta in extern hjälp. R1 på Bank 1 upplever inte att företagets finansiella rapporter har fått sämre kvalitet som följd av avregleringen. Enligt respondenten har kvalitén blivit bättre i och med redovisningskonsultens tjänst har blivit en auktoriserad tjänst.

[6] Avskaffandet av revisionsplikten.

6 Slutsatser

6.1 Frivillig revision

Syftet med vår studie var att beskriva och analysera hur avskaffandet av revisionsplikten påverkat bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag. Kreditbedömningsprocessen är en omfattande process där olika faktorer vägs in och bedöms. Tidigare studier har lyft upp flera oönskade effekter som implementeringen av reformen medfört. En av dessa effekter är försämrad kvalitet i företagets finansiella rapporter. De frågeställningar som vi lyfte upp och besvarade i studien är:" *Hur har bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag förändrats efter avskaffandet av revisionsplikten? Hur har frivillig revision påverkat bankernas värdering av hårda och mjuka faktorer vid kreditbedömningsprocessen?* Det är både hård- och mjuk information som kreditgivaren analyserar under kreditbedömningsprocessen. Kreditgivaren fattar beslut som grundas delvis på finansiell information. Dessutom är egenskaperna som företagets ägare besitter viktiga komponenter vid kreditgivning. Genom att lyfta upp och kartlägga dessa faktorer vill vi få en tydligare bild av hur bankernas kreditbedömning till mindre aktiebolag går till vid avsaknaden av revisionsplikten.

6.2 Kreditbedömningsprocessen

Utifrån studiens resultat kan vi dra *slutsatsen* att vid kreditbedömning gör kreditgivaren en samlad bedömning och både hård- och mjuk information är viktiga och avgörande komponenter när beslutet fattas. Ingen av våra respondenter tillämpar en helt transaktion- eller relations kreditgivning utan vi identifierar en blandning av dessa processer vid kreditbedömning. Finansiell information är utan tvekan en oerhört viktig del i processen. Företagets finansiella rapporter används som underlag vid beslutsfattning av alla våra respondenter. Samtidig spelar företagets återbetalningsförmåga en oerhört viktig roll vid beslutsprocessen. Hur framträdande är de mjuka faktorer vid kreditbedömningsprocessen skiljer sig lite åt mellan bankerna. En bedömning av företagets ägare förekommer vanligtvis i början av kreditprocessen. Studiens resultat visar att egenskaper som utbildning och erfarenhet inom det området företaget vill bedriva verksamhet värdesätts vid kreditgivning. Även företagets ägare privata ekonomi är en viktig komponent när beslutet fattas. Ägarborgen förekommer som ett steg vid kreditbedömningsprocessen och är ett sätt för kreditgivaren att knyta ihop ägaren till affären. Vi kan konstatera att bankernas villighet att bevilja lån beror delvis även på företagsägarens möjlighet och villighet att stödja företaget ekonomiskt vid behov. För att uppfylla detta krav måste företagets ägare själv ha en bra och stabil ekonomi. Eftersom alla respondenter angav att ägarborgen förekommer oftast i samband med att ett lån till ett mindre aktiebolag beviljas kan vi dra *slutsatsen* att de företagare som har en bra ekonomi kan lättare få tillgång till kredit. Ägarborgen betyder ingenting om företagaren inte kan infria detta vid behov. Kundrelationen är viktig vid kreditbedömning. En redan väletablerad bank-kundrelation underlättar vid kreditbedömningsprocessen. Detta beror delvis på att det redan finns ett ömsesidigt förtroende

mellan de parter som är inblandade i affären. Kundrelationen värdesätts, men vid kreditprocessen görs en samlad bedömning av både de hårda- och mjuka informationen innan krediten beviljas.

Utifrån studiens resultat kan vi konstatera att företagsägarens planeringsförmåga är viktig vid kreditbedömning. Under kreditbedömningsprocessen gör kreditgivaren en långsiktig bedömning av företagets möjligheter att både etablera sig och överleva på marknaden. Enligt studiens empiri det är företagets ägare som i första hand ska tillgodose kreditgivaren med information. I avsaknaden av en historik blir personen som ligger bakom företaget och dess egenskaper centrala under beslutprocessen. För de företag som befinner sig i början av sin livscykel och saknar historik, är företagsägarens egenskaper avgörande komponenter under kreditbedömningsprocessen. Vi kan konstatera att i de fallen representerar företagets ägare företaget. För att banken ska bevilja kredit måste företagaren inge förtroende och förmedla att han eller hon är en seriös och ärlig person. Utifrån studiens resultat och analys kan vi även fastställa att en genomarbetad affärsplan hjälper kreditgivaren att bedöma företagaren planeringsförmåga samt om den är en skicklig person som vet vad det innebär att bedriva företag. Dessutom kan vi konstatera att bankernas benägenhet att bevilja krediten kan öka om företagaren själv är villig att satsa på sina affärsidén och ta risker.

6.3 Avskaffandet av revisionsplikten

Resultatet i denna studie tyder på att företagets finansiella rapporter bedöms vara viktiga underlag vid kreditbedömning. När studien inleddes antog vi att avskaffandet av revisionsplikten medfört ändringar i bankernas kreditbedömningsprocess till mindre aktiebolag. Utifrån studiens resultat kan vi dra *slutsatsen* att avskaffandet av revisionsplikten inte påverkat kreditbedömningsprocessen. Studiens resultat visar att bankerna följer till stor del samma steg vid kreditgivningsprocessen och kräver fortfarande samma underlag av företagaren. Trots avsaknaden av revisionsplikten kräver bankerna kvalitetssäkrad information vid kreditbedömning. Den största skillnad är vem som tillhandahåller denna finansiella information som bankerna behöver vid kreditgivningsprocessen. Enligt studiens empiri har revisorns roll till viss del ersatts av redovisningskonsulterna. Vi kan dra *slutsatsen* att bankernas syn på revisors betydelse beror mycket på företagets verksamhet, dess omfattning samt lånestorleken.

Enligt studiens empiri ställer de flesta av våra respondenter inget krav på revisorsgranskning. Företag vars verksamhet är av begränsat omfattning och vars balansräkning inte innehåller tillgångar som måste värderas och inventeras behöver inte ta hjälp av en revisor. Vi kan konstatera att mjuka faktorer som förtroende för kunden samt kundrelationen är viktiga komponenter som bedöms i frågan om företaget kan klara sig utan revisor eller inte. Ju omfattande är företagets verksamhet samt ju större är lånebelopp desto viktigare är att företaget

tar hjälp av en revisor. Vidare kan vi konstatera att företag som har större balansräkning, som växer snabbt samt vill låna ett större belopp kan inte så lätt välja bort revisor. För de företagen är revisorns roll fortfarande viktigt, kanske till och med avgörande, speciellt om företagen är i behov av att få extern finansiering.

Enligt empirin i denna studie upplever inte bankerna att avskaffandet av revisionsplikten försvårat kreditbedömningsprocessen. Vi kan även konstatera att bankerna väljer ibland att hantera revisorns fråga på olika sätt; de flesta respondenter som medverkade i studien angav att det kan förekomma situationer när de rekommenderar sina kunder att anlita en revisor för att de som kreditgivaren ska kunna gå vidare i processen. Andra banker har valt att ställa krav på revisorns utlåtande vid olika typer av affärer. Eftersom revisorskravet inte längre är reglerat i lagen är det upp till varje kreditgivare att ta fram egna kreditpolicy för att minimera riskerna vid kreditgivning. Vidare kan vi dra *slutsatsen* att redovisningskonsulterna har fått en oerhört viktig roll i samband med att reformen trädde i kraft. Även om många företag har sagt upp revisorstjänsten arbetar de istället med en auktoriserad redovisningskonsult. En redovisningskonsult hjälper företagaren med det löpande och kan förse den med råd och tips oftast i realtid. Enligt tidigare studier en av de negativa effekterna med införandet av reformen bedömdes vara försämrad kvalitet av företagets finansiella rapporter. Detta stöds inte av studiens resultat. Utifrån empirin i denna studie kan vi dra *slutsatsen* att kvaliteten i företagets finansiella rapporter är fortfarande på den önskade nivån.

Några av respondenterna medgav att det kan förekomma situationer när kvalitén på företagets finansiella rapporter kan förbättras. Detta gäller oftast de allra minsta företag som oftast sammanställer rapporterna själva och inte tagit hjälp av en redovisningskonsult. Det förekommer inte så ofta och upplevs inte vara besvärligt utifrån studiens empiri. Vidare kan vi konstatera, utifrån studiens empiri, att de flesta små företag arbetar med en auktoriserad redovisningskonsult. Den hjälp som den tillhandahåller företagaren är oftast mer viktig än en revisorsgranskning för ett mindre aktiebolag.

6.4 Studiens bidrag samt vidare forskning

Fokusen i denna studie har varit på avskaffandet av revisionsplikten samt hur reformen har påverkat bankernas kreditbedömning av mindre aktiebolag. Enligt tidigare studier en av de oönskade effekterna av reformen är att kvalitén på företagets finansiella rapporter hade försämrats. Studiens resultat kompletterar tidigare forskning och visar att den institutionella kreditgivaren inte upplever att företagets finansiella rapporter har fått sämre kvalitén som följd av avregleringen. Vidare utifrån studiens resultat kan vi fastställa att redovisningskonsulttjänsten har fått en oerhört viktig roll under de senaste åren. Detta framgick inte i någon av de studier vi läste när den teoretiska referensramen skulle skrivas. Det vore intressant att vidare studera hur redovisningskonsulterna upplever att deras tjänst har utvecklats som följd av att reformen trädde i kraft.

De institutionella kreditgivare som deltog i studien upplever inte att avskaffandet av revisionsplikten försvårat deras kreditbedömningsprocess. De kräver fortfarande samma material vid kreditbeslutsprocessen. Trots detta visar senaste studier att det finns en negativ trend vad det gäller de krediter och lån som den institutionella kreditgivaren beviljar. [7]Andelen småföretag som har ansökt och fått ett lån beviljat har minskat de senaste åren. Därför anser vi att det vore intressant att studera fenomenet utifrån företagarens perspektiv. Vi anser att det vore intressant att studera vilka faktorer som bedöms vara viktiga när de små- och medelstora företag söker extern finansiering.

[7] Sanandaji, uå; Finansinspektionen, 2020.

Källförteckning

Alander-Eklöv, G. (2019). *En bok om revision*. 1:1 uppl., Lund: Studentlitteratur

Allen, M. F. & Cote. J (2005). *Creditors' Use of Operating Cash Flows: An Experimental Study*. Journal of Managerial Issues, 17(2), 198–211.

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod*. 2:1 uppl., Stockholm: Liber AB.

Backman, J. (2016). *Rapporter och uppsatser*. 3:1 uppl., Lund: Studentlitteratur AB.

Balans (2004). *Redovisningsinformation och kreditgivares bedömning av små och medelstora företag.* Balans 1/2004 Hämtat från https://www.faronline.se/dokument/balans/2004/balans_nr_01_2004/balans_2004_n01_a0012/

Balans (2005). *Revision i små företag: Går det att försvara revisionsplikten?* Balans 3/2005 Hämtat från https://www.faronline.se/dokument/balans/2005/balans_nr_03_2005/balans_2005_n03_a0013

Beck, T. (2013). *Bank financing for SMEs: Lessons from the literature*. National Institute Economic Review, *225*(1), R23–R38. https://doi.org/10.1177/002795011322500105

Berger, A. & Udell, G. (2006). *A more complete conceptual framework for SME finance*. Journal of Banking & Finance, *30*(11), 2945–2966. https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2006.05.008

Boyd, T. & Cortese-Danile, T. (2000). *Using the Cash Flow Statement to Improve Credit Analysis*. Commercial Lending Review, *16*(1), 55–.

Brinkmann, S. (2013). *Qualitative Interviewing*. Oxford University Press, Incorporated.

Brody, R.G. & Frank, K. E. (1998). *The sixth C of credit*. The Journal of Bank Cost & Management Accounting; San Francisco Vol. 11, Iss. 3, (1998): 46-56

Bruns, V, & Fletcher, M. (2008). *Banks' risk assessment of Swedish SMEs*. Venture Capital (London), *10*(2), 171–194. https://doi.org/10.1080/13691060801946089

Bryman, A. & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2:1 uppl., Stockholm: Liber AB.

Burén, C.-G. & Nyquist, K. (2016). *Revision i små aktiebolag*. Hämtat från

https://docplayer.se/19210180-Revisionsplikten-i-sma-aktiebolag-professor-per-thorell-ernst-young-och-professor-claes-norberg-lunds-universitet-mars-2005.html

Carr, L.-T. (1994). T*he strengths and weaknesses of quantitative and qualitative research: what method for nursing?* Journal of Advanced Nursing, *20*(4)*,* 716-721. https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1994.20040716.x

Corbin, J. & Strauss, A. (1990). *Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria.* Qualitative Sociology, 13(1), 3–21.

Cressy, R. & Olofsson, C. (1997). *European SME Financing: An Overview.* Small Business Economics, *9*(2), 87–96. https://doi.org/10.1023/A:1007921004599

Dahmström, K. (2011). *Från datainsamling till rapport*. 3:1 uppl., Lund: Studentlitteratur.

David, M. & Sutton, C-D. (2017). *Samhällsvetenskapligmetod*. 1:3 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial accounting theory*. McGraw-Hill Education.

Doty, J. (2012). *The relevance, role, and reliability of audits in the global economy*. Texas Law Review, 90(7), 1891–.

Duréndez Gómez-Guillamón, A. (2003). *The usefulness of the audit report in investment and financing decisions*. *Managerial Auditing Journal*, *18*(6/7), 549–559. https://doi.org/10.1108/02686900310482687

Ekobrottsmyndigheten (2016). *Effekter på ekobrottsligheten efter avskaffandet av revisionsplikten i mindre aktiebolag.* https://www.ekobrottsmyndigheten.se/press/nyheter/nyhetsarkiv/2016/6/effekter-pa-ekobrottsligheten-efter-avskaffandet-av-revisionsplikten-i-mindre-aktiebolag/

Ekobrottsmyndigheten. (2020). Om oss. Hämtat 2021-02-14 från https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-oss/

Ekedahl, A. (2007). *Bankerna vill ha reviderade årsredovisningar,* Balans, 2/2007

Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). *The qualitative content analysis process.* Journal of Advanced Nursing, 62(1), 107–115.

Eriksson-Zetterquist, U. (2009). *Institutionell teori-idéer, moden, förändring*. 1:1 uppl., Malmö: Liber AB.

Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T. & Styhre, A. (2015). *Organisation och organisering.* 4:1 uppl., Stockholm: Liber AB.

FAR. (u.å.). Hämtat 2021-02-14 från (https://www.far.se/om-far/det-har-gor-far/)

FAR. (2006). Revision – *En praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR förlag. Hämtat 2021-03-13 från https://www.faronline.se/dokument/r/revision_en_praktisk_beskrivning/?q=Revision%20–%20En%20praktisk%20beskrivning

Finansmarknadsrådet (2006). *Finansiell sektor i förändring*. Hämtat 2021-03-19 från https://www.regeringen.se/contentassets/70231f31a75f4461be5870d6b92bd1bb/finansiell-sektor-i-forandring-slutrapport-fran-finansmarknadsradet?TSPD_101_R0=088d4528d9ab2000014d514d5ab6a263c60feb7adb12a376919e49b3f8de1dfea9d5bf2ae0e80222088a3dad2e1430004122c4a838caa46e0fa5b22a7f511ff32dbd02b4113b5987a21bfe55fd41428e951491b6e9868318528fdf5f1866688f

Finansinspektionen. (2020). *Bankbarometer*. Hämtat 2021-05-17 från https://www.fi.se/contentassets/ed24e65bc14a450cb7c38d315a14a6c4/bankbarometern-12-november-2020.pdf

Hadjipetri Glantz, S. (2017). Hämtat 2021-02-14 från https://www.tidningenbalans.se/nyheter/hej-da-revisionsplikt-hej-ekobrott/

Hansson, A. (2019). Motion till riksdagen 2019/20:840 *Återinförande av revisionsplikten*. Hämtat från https://data.riksdagen.se/fil/B67B04B8-FEC3-4641-9E7B-F52D66E97D71

Högskolan i Borås. (2020). *Guide till Harvardsystemet*. Hämtat från https://www.hb.se/globalassets/global/hb---externt/biblioteket/akademiskt-sprak/harvardguiden_version9_7.pdf

Jankowicz, A. & Hisrich, R. (1987). *Intuition in small business lending decisions*. Journal of Small Business Management, 25, 45–

Johannessen, A. & Arne-Tufte, P. (2003). *Samhällsvetenskaplig metod*.1:1 uppl., Malmö: Liber AB.

Justen, L. & Mik-Meyer, N. (2013). *Kvalitativa metoder*. 1:2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Justitiedepartementet. (2008) *Avskaffande av revisionsplikten för små företag* (SOU 2008:32). Hämtat från https://www.regeringen.se/49bb8e/contentassets/053cd8567e8e4f9eb722ba734d0186c8/avskaffande-av-revisionsplikten-for-sma-foretag-hela-dokumentet-sou-200832

Kim, J., Simunic, D., Stein, M., & Yi, C. (2011). *Voluntary Audits and the Cost of Debt Capital for Privately Held Firms: Korean Evidence*. Contemporary Accounting Research, 28(2), 585–615. https://doi.org/10.1111/j.1911-3846.2010.01054.x

Libby, R. (1979). *The Impact of Uncertainty Reporting on the Loan Decision*. *Journal of Accounting Research*, *17*(2), 35–57. https://doi.org/10.2307/2490608

Liberti, J. & Petersen, M. (2019). *Information: Hard and Soft*. *The Review of Corporate Finance Studies*, *8*(1), 1–41. https://doi.org/10.1093/rcfs/cfy009

Lynham, S. (2002). *The General Method of Theory-Building Research in Applied Disciplines.* Advances in Developing Human Resources, 4(3), 221–241. https://doi.org/10.1177/1523422302043002

Minnis, M. (2011). *The Value of Financial Statement Verification in Debt Financing: Evidence from Private U.S. Firms.* Journal of Accounting Research, 49(2), 457–506. https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2011.00411.x

Mitchell, R.K., Bradley, R.A., & Wood, D.J (1997). T*oward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts*. The Academy of Management Review, *22*(4), 853–886. https://doi.org/10.2307/259247

Moro, A. & Fink, M. (2013). *Loan managers' trust and credit access for SMEs.* Journal of Banking & Finance, 37(3), 927–936. https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2012.10.023

Moro, A. Fink, M., & Kautonen, T. (2014). *How do banks assess entrepreneurial competence? The role of voluntary information disclosure.* International Small Business Journal, 32(5), 525–544. https://doi.org/10.1177/0266242612458444

Norberg, C. & Bildstein-Hagberg, S.(2016) *Skrivelse angående Riksrevisionens kommande granskning av revisionspliktens avskaffande för mindre aktiebolag* Hämtat från https://www.svensktnaringsliv.se/material/skrivelser/bjmukd_skrivelse-s7-2016-till-riksrevisionen-angaenderevisionspliktpdf_1109644.html/Skrivelse+S7-2016+-+Till+Riksrevisionen+angenderevisionsplikt.pdf

Palazuelos, E., Herrero Crespo, Á. & Montoya del Corte, J. (2019). *Auditing and credit granting to SMEs: an integrative perceptual model*. Managerial Auditing Journal, 35(1), 152–174. https://doi.org/10.1108/MAJ-12-2018-2118

Porter, B., Simon, J. & Hatherly, D. (2014) *Principles of External Auditing.* John Wiley & Sons Ltd.

Regeringen. (2017). *Så arbetar regeringen.* Hämtat 2021-02-19 från https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/sa-arbetar-regeringen-och-regeringskansliet/sa-arbetar-regeringen/

Riksdagen. (2018). *Riksdagens uppgifter*. Hämtat 2021-02-19 från https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/riksdagens-uppgifter/

Riksrevisionen. (2017). *Avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag – en reform som kostar mer än den smakar* (RiR 2017:35). Hämtat från https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskningsrapporter/2017/avskaffandet-av-revisionsplikten-for-sma-aktiebolag---en-reform-som-kostar-mer-an-den-smakar.html

Riksrevisionen. (u.å.). Hämtat 2021-02-14 från https://www.riksrevisionen.se

Sanandaji, N. (uå). *Banksektorn som möjliggörare av näringslivets utveckling*. Hämtat 2021-03-27 från https://www.ecepr.org/wp-content/uploads/2021/03/Banksektorn-som-möjliggörare-av-näringslivets-utveckling-v.1.2.pdf

Skatteverket. (u.å.). Vår verksamhet. Hämtat 2021-02-14 från https://skatteverket.se/omoss/varverksamhet/styrningochuppfoljning/dethargorskatteverket.4.7856a2b411550b99fb780008148.html

SFS 2004:297. *Om bank och finansrörelse.* Stockholm: Finansdepartementet.

Sormunen, N. (2014). *Bank officers' perceptions and uses of qualified audit reports.* Qualitative Research in Accounting and Management, 11(3), 215–237. https://doi.org/10.1108/QRAM-04-2012-0013

Svenska Bankföreningen. (2020). *Bankerna i Sverige*. Hämtat 2020-03-13 från https://www.swedishbankers.se/fakta-och-rapporter/svensk-bankmarknad/bankerna-i-sverige/

Svensson, B. (2003). *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet.* Diss. Uppsala: Uppsala universitet.

Svensson, K. & Ulvendbald, P-O. (1994). B*ankmäns hantering av krediter till små företag- en studie ur ett informationshanteringsperspektiv*. ADE-Tryck Halmstad 1994.

Svensson, K. & Ulvendbald, P-O. (2000). *Management of bank loans to small firms in a market with asymmetric information*- a integrerat concept.

Strischek, D. (2009). *The Five Cs of Credit*. The RMA Journal, 91(8), 34–.

Söderbom, A. & Ulvenblad, P. (2016). *Värt att veta om uppsatsskrivande*. 1:1 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Vanstraelen, A. & Schelleman, C. (2017). *Auditing private companies: what do we know?* Accounting and Business Research, 47(5), 565–584. https://doi.org/10.1080/00014788.2017.1314104

Winborg, J. & Landström, H. (2001). F*inancial bootstrapping in small businesses: Examining small business managers' resource acquisition behaviors*. *Journal of Business Venturing*, *16*(3), 235–254. https://doi.org/10.1016/S0883-9026(99)00055-5

Öhman, P. & Wallerstedt, E. (2012) Audit regulation and the development of the auditing profession:The case of Sweden. *Accounting History*, *17*(2), 241–257. https://doi.org/10.1177/1032373211434723

Bilaga 1-Intervjuguide

1. Hur många års erfarenhet har du av företagsutlåning?
2. Hur genomförs kreditbedömningen hos er?
3. Hur går informationsinsamling processen till?
4. Vilka faktorer påverkar och är avgörande för att kunden ska få en beviljad kredit?

    - Vilka kvantitativa mått (hård information) bedöms som viktigast vid kreditgivning och hur samlas denna data in?
    - Vilka kvalitativa mått (mjuk information) bedöms som viktigaste vid kreditbedömning och hur samlas denna data in?

5. Vilken roll spelar ett företags finansiella rapporter vid kreditbedömning?
6. Vilken roll spelar ett företags kassaflöde in vid en kreditbedömning?
7. Vilka egenskaper värdesätter ni mest vid kreditbedömning?
8. Vilken betydelsen har marknadssituationen för företaget vid en kreditbedömning?
9. Hur viktigt är kundrelationen vid beslutsfattningen?

10. Vilken roll spelar revisionen in i kreditgivningsprocessen?
11. Har avregleringen av revisionsplikten förändrat kreditgivningsprocessen?
12. Bedömer ni att ett företags finansiella rapporter har fått sämre kvalitet som följd av avregleringen?
13. Har frivillig revision försvårat bedömningen?
14. Får bolag som behållit revisor lättare tillgång till kredit?
15. Hur ofta förekommer det att ni kräver att företagets ägare går i borgen för företagets förpliktelser?
16. Vilka säkerheter accepterar och bedömer ni som viktiga för att bevilja krediten?
17. Utgår ni efter något regelverk när kreditbedömningen genomförs?

Bilaga 2 Operationalisering

Ämnesområden	Teoriavsnitt	Fråga	Frågans syfte	Referens
Institutionell teori Intressenter	Institutionell teori Intressenter och intressentmodellen	Utgår ni efter något regelverk när kreditbedömningen genomförs? Vilken roll spelar revisionen in i kreditgivningsprocessen?	Finns tvingande isomorfism? Få en bild av revisors roll: Tillförlitlig information Tillgodose intressenternas behov och intresse	Deegan och Unerman, 2011 Eriksson-Zetterquist, 2009 Gómez-Guillamón, 2003 Alander-Eklöv, 2019
Kreditgivning	Kreditgivningsprocessen	Hur många års erfarenhet har ni av företagsutlåning?	Få en bild av respondentens erfarenhet av kreditbedömning	
		Hur genomförs kreditbedömningen hos er?	Få en bild av kreditbedömningsprocessen	Bruns och Fletcher, 2008 Berger och Udell 2006 Moro och Fink, 2012
		Hur går informations insamlingsprocessen till?	Få en bild av informationsinsamlingsprocessen	Liberti och Petersen, 2018 Maro, Fink och Kautonen, 2014 Svensson, 2003

	Vilka faktorer påverkar och är avgörande för att bevilja krediten?	Viktigt för att bevilja krediten	Strischek, 2009, Jankowicz och Hisrich, 1987
	Vilka kvantitativa mått (hård information) bedöms som viktigaste vid kreditgivning och hur samlas denna data in? Vilken roll spelar ett företags finansiella rapporter vid kreditbedömning? Vilken roll spelar ett företags kassaflöde vid kreditbedömning?	Få en bild av vilka är de hårda faktorer som är avgörande för beviljandet av krediten Få en bild av vad som bedöms viktigt vid transaktionsbaserad kreditgivning Få en bild av vad som bedöms viktigt vid transaktionsbaserad kreditgivning	Liberty och Pettersen, 2019 Moro och Fink, 2012 Sormunen, 2014 Berger och Udell, 2006 Boyd och Cortese-Danile, 2000 Cressy och Olofsson, 2003 Allen och Cote, 2005
	Vilka kvalitativa mått (mjuk information) bedöms som viktigaste vid kreditbedömning och hur samlas denna data in? Vilken betydelsen har marknadssituationen för företaget vid kreditbedömning? Hur viktigt är kundrelationen vid beslutsfattning?	Få en bild av vilka är de mjuka faktorer som är avgörande för beviljandet av krediten Få en bild av vad som bedöms viktigt vid relationsbaserad kreditgivning Få en bild av vad som bedöms viktigt vid relationsbaserad kreditgivning	Moro, Fink och Kautonen, 2014 Liberty och Pettersen,2019 Jankowicz och Hisrich, 1987 Strischek, 2009 Moro och Fink, 2102

		Vilka egenskaper värdesätter ni mest vid kreditbedömning?	Få en bild av vad som bedöms viktigt vid relationsbaserad kreditgivning	Maro, Fink och Kautonen, 2014 Jankowicz och Hisrich, 1987 Strischek, 2009
Revisions avskaffandet	Revisionens betydelse	Vilken roll spelar revisionen in i kreditgivningspro-cessen?	Få en uppfattning av revisionens betydelse vid kreditbedömningsprocessen	Doty, 2012 Palazuelos, Crespo och Montoya del Corte, 2020 Kim, Simudic, Stein och Yi, 2011
		Har avregleringen av revisionsplikten förändrat kreditgivningsproc essen?	Få en uppfattning av vilka ändringar avregleringen medfört	
		Bedömer ni att ett företags finansiella rapporter har fått sämre kvalitet som följd av avregleringen?	Få en uppfattning av vilka ändringar avregleringen medfört	Vanstraelen och Schelleman, 2017 Minnis, 2010 Doty, 2012,
		Får bolag som behållit revisor lättare tillgång till kredit?	Revisorsroll?	Norberg & Bildstein-Hagberg, 2016
		Hur ofta förekommer det att ni kräver att företagets ägare går i borgen för företagets förpliktelser?	Ägarens privatekonomi vid kreditgivning	Bruns och Fletcher, 2008

	Vilka säkerheter accepterar och bedömer ni som viktiga för att bevilja krediten?	Viktigt för att bevilja krediten	Berger och Udell, 2006 Bruns och Fletcher, 2008

Adriana Morar

Amanda Lagerberg Wilhelmsson

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se